

JAZYKOVÁ PODPORA DIEŤAŤA S ODLIŠNÝM MATERINSKÝM JAZYKOM

ODBORNO-METODICKÁ PUBLIKÁCIA

**DANA KOLLÁROVÁ • SILVIA MINÁRIKOVÁ
ZDENKA RAUČINOVÁ • IVANNA IVANKOVÁ**

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE, BRATISLAVA
MEDZINÁRODNÁ HUMANITÁRNA ORGANIZÁCIA UNICEF

DANA KOLLÁROVÁ – SILVIA MINÁRIKOVÁ –
ZDENKA RAUČINOVÁ – IVANNA IVANKOVÁ

**JAZYKOVÁ PODPORA DIEŤAŤA
S ODLIŠNÝM
MATERINSKÝM JAZYKOM**

ODBORNO-METODICKÁ PUBLIKÁCIA

BRATISLAVA 2024

Autorky:	doc. PaedDr. Dana KOLLÁROVÁ, PhD. PaedDr. Silvia MINÁRIKOVÁ, PhD. PaedDr. Bc. Zdenka RAUČINOVÁ Mgr. art., Mgr. Ivanna IVANKOVÁ, PhD.
Koordinátorka:	doc. PaedDr. Dana KOLLÁROVÁ, PhD.
Recenzentky:	Mgr. Radka TELEKOVÁ, PhD. Mgr. Michaela VARGOVÁ, PhD.
Obálka:	Monika RYBÁROVÁ
Jazyková redaktorka:	Mgr. Zlata ILIEVOVÁ
Technická redaktorka:	Monika RYBÁROVÁ
Ilustrácie:	PaedDr. Judita NAGY ORTUTA
Úprava rozprávok:	doc. PaedDr. Dana KOLLÁROVÁ, PhD. (slovenská verzia) Mgr. Alina BOBYK (ukrajinská verzia)

Odborno-metodická publikácia vyšla v rámci projektu *Podpora odídenčov z Ukrajiny vo vzdelávaní*, realizovaného s podporou medzinárodnej humanitárnej organizácie UNICEF.

ISBN 978-80-565-1595-2

EAN 9788056515952

OBSAH

POUŽITÉ SKRATKY	4
ÚVODOM	5
ROZPRÁVKA SPÁJA ALEBO ROZPRÁVKA AKO PREDPOKLAD SPOLUPRÁCE	7
NÁVRHY AKTIVÍT K HRE S ROZPRÁVKOU V KOLEKTÍVE DETÍ	8
Stratégie počas čítania	9
NÁVRHY AKTIVÍT K HRE S ROZPRÁVKOU V SPOLUPRÁCI S RODINOU	11
Tvorba spoločného denníka	12
KOCÚR V ČIŽMÁCH	13
КІТ У ЧОБОТЯХ	15
Návrhy hier na prácu s rozprávkou Kocúr v čižmách	18
O DVANÁSTICH MESIAČIKOCH	21
ДВАНАДЦЯТЬ МІСЯЦІВ	23
Návrhy hier na prácu s rozprávkou O dvanástich mesiačikoch	26
O POPOLUŠKE	30
ПРО ПОПОПЕЛЮШКУ	31
Návrhy hier na prácu s rozprávkou O Popoluške	32
O ČERVENEJ ČIAPOČKE	35
ЧЕРВОНА ШАПОЧКА	36
Návrhy hier na prácu s rozprávkou O Červenej Čiapočke	38
PRINCEZNÁ NA HRÁŠKU	41
ПРИНЦЕССА НА ГОРОШИНЕ	43
Návrhy hier na prácu s rozprávkou Princezná na hrášku	44
SEDMOKRÁSKA	47
РОМАШКА	49
Návrhy hier na prácu s rozprávkou Sedmokráska	52
TRI PRASIATKA	55
ТРОЄ ПОРОСЯТ	58
Návrhy hier na prácu s rozprávkou Tri prasiatka	60
KOZLIATKA A VLK	63
БОБК І СЕМЕРО КОЗЕНЯТ	65
Návrhy hier na prácu s rozprávkou Kozliatka a vlk	67
ŠKAREDÉ KÁČATKO	70
ГІДКЕ КАЧЕННЯ	71
Návrhy hier na prácu s rozprávkou Škaredé káčatko	74
ROZPRÁVKA O VEĽKEJ REPE	77
КАЗКА ПРО РІПКУ	80
Návrhy hier na prácu s rozprávkou rozprávka O veľkej repe	81
ZÁVEROM	85
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	86

POUŽITÉ SKRATKY

UNICEF	Medzinárodná humanitárna organizácia United Nations Children's Fund – Detský fond OSN
OMJ	odlišný materinský jazyk
MŠ	materská škola
ŠVP	Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách

ÚVODOM

Každé dieťa odídencov z Ukrajiny sa po príchode do komunity slovensky hovoriacich detí stretáva s výrazne rozdielnou a pre neho neznámou situáciou, na akú bolo zvyknuté doposiaľ. Má skúsenosti z rodinného prostredia, v ktorom sa napriek náročnej situácii v krajine cítilo bezpečne, pozná jazyk a zvyky najbližších ľudí, s ktorými vyrastalo. V novom kolektíve a v novom prostredí, do ktorého vstupuje, je pre neho všetko cudzie, neznáme, nezrozumiteľné. Možno povedať, že najväčšou bariérou pre deti s odlišným materinským jazykom je práve jazyk. Je to výrazná prekážka, ktorá stojí pred deťmi odídencov z Ukrajiny aj pri detských hrách, a to aj napriek tomu, že práve „jazyku hry“ rozumie každé dieťa aj dospelý.

Každá hra má však svoje pravidlá tak, ako má každá krajina svoju kultúru. Každý z nás sa zo začiatku bojí vstupu do neznámeho prostredia. Tento vstup sprevádzajú skôr negatívne emócie. Niekedy sú spojené až s nedôverou či strachom i napriek tomu, že v našich školách vedieme deti k tomu, že niekto neznámy nás môže aj obohatiť. Deti odídencov z Ukrajiny však okrem toho, že majú odlišný materinský jazyk, sprevádza aj psychická nestabilita, ktorá súvisí s negatívnymi zážitkami z nútenej cesty pri opúšťaní domova – pre ne tak dôverne známeho a bezpečného prostredia. Napriek tomu, že prichádzajú s niekým blízkym, adaptácia je pre ne veľmi náročná.

Cieľom tejto metodiky nie je riešiť problematiku adaptácie, spolupráce s rodinou či tvorby stabilnej sociálnej klímy. Uvedenú problematiku riešia ďalšie metodické príručky, ktoré vznikajú paralelne s touto metodikou v rámci podpory, ktorú zabezpečuje UNICEF v spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže. Zámerom autoriek je poskytnúť inšpirácie, ako môžeme využívať rozprávku a rozvíjať ju hrami tak, aby sme viedli dieťa ako k spoznávaniu slovenského jazyka, tak aj k jeho porovnávaniu s ukrajinským jazykom tým spôsobom, že budeme u dieťaťa hrami podporovať pozitívne emócie, ktorými môžeme uvoľniť jeho psychofyzické napätie. Predkladaná metodika je určená nielen učiteľkám/učiteľom materskej školy, ale aj lektorom či sociálnym pracovníkom v materských centrách či iných občianskych združeniach, ktorí svoju činnosť adresujú vzdelávacej a voľnočasovej aktivite detí predškolského veku. Rovnako je podporou pre rodičov detí odídencov z Ukrajiny alebo pre rodičov detí, ktoré majú v kolektíve dieťa s odlišným materinským jazykom. Rozhodli sme sa ísť cestou, ktorá je dieťaťu predškolského veku najbližšia, cestou rozprávky. Z dôvodov, ktoré sme uviedli, predkladáme rozprávky nielen v slovenskom, ale aj v ukrajinskom jazyku. Za každou rozprávkou nasleduje slovensko-ukrajinský slovník, námety na hry s dôrazom na počúvanie s porozumením, na rozvíjanie myslenia, ale aj námety na estetické hry a námety hier, ktoré je vhodné realizovať v rodinnom prostredí.

Naša prax v materskej škole ukazuje, že práve svet rozprávok môže pomôcť preklenúť bariéry pri nadväzovaní vzťahov v kolektíve. Vytváranie podmienok na

spoluprácu prostredníctvom rozprávkových postáv nám ponúka množstvo spoločných pozitívnych zážitkov, ktorými podporujeme nielen rozvíjanie vnímania, pozornosti, predstavivosti, pamäti, myslenia či reči, ale hlavne hrou vyvolané humorné situácie posilňujú u dieťaťa pozitívne emócie a schopnosť dôverovať si a získavať istotu. Sú dôležité pri prvých rečových pokusoch.

Obsah metodickéj príručky je v prvej časti zameraný na opis stratégií, ktoré sa dajú využívať pri akejkoľvek rozprávke, a to s dôrazom na zoznamovanie sa ukrajinských detí so slovenským jazykom. Ďalšiu časť metodickéj príručky tvorí 10 textov rozprávok v ukrajinskom a v slovenskom jazyku. Ako sme uviedli, za každou rozprávkou je zaradený minislovník. Jeho podstatou sú vybrané slová z konkrétnej rozprávky, ktoré môže dieťa využiť v bežnej komunikácii. Za slovník sme zaradili návrhy špecifických otázok k textu a námety na aktivity k obsahu konkrétnej rozprávky, ktoré môžeme s deťmi realizovať v kolektíve detí, ale aj individuálne v domácom prostredí.

ROZPRÁVKA SPÁJA ALEBO ROZPRÁVKA AKO PREDPOKLAD SPOLUPRÁCE

Otázka multikultúrnej výchovy sa v našom školstve objavuje už viac rokov. Jej naliehavosť stúpala s postupným otváraním sa európskeho priestoru. Pod tlakom aktuálnych udalostí získala multikultúrna výchova úplne iný rozmer. Valachová (2005) uvádza, že multikultúrna výchova podporuje porozumenie, toleranciu a spolunažívanie rôznych kultúr. Základy týchto hodnôt môžu získať slovenské deti predškolského veku aj v kontakte s deťmi, ktoré prichádzajú z Ukrajiny.

Elementárnymi cieľmi začlenenia detí odídencov z Ukrajiny do kolektívu je vytvoriť prijímajúce prostredie. Znamená to, že by sme im mali poskytnúť pocit istoty a bezpečia. Takéto podmienky môžeme vytvoriť tým, že budeme hľadať možnosti, ako postupne eliminovať rečovú bariéru a podnecovať dieťa k jeho pokusom o kontakt, spoluprácu a komunikáciu s inými deťmi či dospelými. Medzi hlavné dôvody významu multikultúrnej výchovy podľa Mistríka (2008) patrí aj potreba prispieť k pokojnému spolunažívaniu a začleneniu *iných* detí do kolektívu. Autori publikácie Multikultúrna výchova v škole (Mistrík et al. 2008) tiež konštatujú, že učitelia zatiaľ nemali možnosť získať zručnosti na riešenie prípadných problémov. Toto tvrdenie sa aj dnes ukazuje ako vysoko aktuálne. V tejto metodike teda chceme priniesť nielen informácie, ale hlavne inšpirácie pre všetkých, ktorí pracujú s deťmi predškolského veku, ktoré majú OMJ. Rozhodli sme sa ísť cestou rozprávky. Nielen preto, že každá krajina má svoje rozprávky, ale tento žáner prešiel už toľkými úpravami, že dnes sa nepozeralme na ne cez krajinu, ale cez myšlienku – čo v nej nachádzam o sebe, o iných, o spoločnosti, aké posolstvo nesie. Presne tak, ako by sme sa mali pozerieť na „odlišných“ ľudí. Rozprávkam rozumieme, rozprávky nás spájajú a rozprávky nás učia k skutočným hodnotám.

Aktuálna situácia v spoločnosti priniesla výzvu k rešpektovaniu multikulturality v domácom, ale aj v spoločenskom prostredí, teda aj v zariadeniach, ktoré navštevujú deti predškolského veku, a vôbec nemusí ísť len o materské školy. Úlohou každého zariadenia, do ktorého prichádza nové dieťa, pričom nemusí ísť len o dieťa s ukrajinským materinským jazykom, je, aby pohotovo reagovalo na jeho príchod. Pre deti predškolského veku sú rozprávky a hry najprirodzenejšou stratégiou ich socializácie a seberealizácie. Odporúčame ich v čo najväčšej miere uplatňovať pri denných činnostiach v kolektívoch detí, ale aj v rámci spolupráce s rodinou. Rozprávky majú okrem socializačnej a spoločenskej funkcie aj výchovnú a hodnotovú funkciu. Čo však považujeme v súvislosti s prekonávaním jazykových bariér za dôležité, je to, že rozprávkam môžeme pripisovať aj vzdelávaciu funkciu. Okrem jazyka sa dieťa učí cez rozprávku o tradíciách a kultúre, pretože rozprávky sú zrkadlením dedičstva predchádzajúcich generácií každého národa.

Využívanie známych svetových ľudových aj autorských rozprávok môže prispieť k tvorbe pokojného prostredia a k zoznamovaniu sa detí s rôznymi kultúrami. Dej rozprávok poskytuje možnosť naučiť deti vnímať inakosť ako prirodzený jav. Deti si uvedomia, že existuje rozdielny jazyk či tradície, že ľudská spoločnosť je veľmi pestrá a môže sa vzájomne inšpirovať. Ako sme uviedli, pestrosť nemusí vždy znamenať len bariéry. Naopak, napriek pestrosti máme veľa rovnakých túžob, činností, zvykov, potrieb, ktoré vieme komunikovať, hoci rozprávame rôznymi jazykmi. Tento prístup sme zvolili aj pri tvorbe predloženej metodiky. Ukrajinské deti sa môžu zoznamovať so slovenským jazykom, porovnávať ho so svojím materinským jazykom a naopak. Kollárová (2013) konštatuje, že deti sa jazyk učia napodobňovaním, plynule a s ľahkosťou. Mali by sme im poskytovať čo najviac podnetov, aby sa s jazykom zoznamovať chceli. Čítanie rozprávok či „hranie“ sa na rozprávkové postavy im poskytuje silnú motiváciu pre oboznamovanie sa s novým jazykom a získavanie prvých skúseností s ním.

Známe svetové rozprávky sme upravili a spracovali tak, aby sme dodržali ich dejovú líniu, pričom sme citlivo pracovali s časťami, v ktorých sa objavujú prvky, ktoré môžu u dieťaťa vzbudzovať strach a neistotu. Rovnako sme pri ich úprave prihliadali na tempo a dynamiku deja, aby svojím rozsahom boli vhodné pre deti predškolského veku. Všetky slová a námety na hry vychádzajú z deja konkrétnej rozprávky. Spracovanie rozprávok a hier v tejto metodike nemusíme realizovať len v podmienkach materskej školy, ale aj v materských centrách, sociálnych zariadeniach a iných združeniach, ktoré sa venujú podpore vzdelávania detí predškolského veku. Rovnako sú všetky rozprávky s hrami určené aj pre podmienky rodinného prostredia. Tu stačí len záujem dospelého a dieťaťa, zobrať si knihu a stretnúť sa s rozprávkou a s novým jazykom.

NÁVRHY AKTIVÍT K HRE S ROZPÁVKOU V KOLEKTÍVE DETÍ

V tejto časti metodiky sa budeme venovať návrhu stratégií, ktoré môže učiteľ/ka, vychovávateľ/ka, pedagogický/á asistent/ka či lektor/ka záujmového vzdelávania alebo aj rodič využiť pri ktorejkoľvek rozprávke bez ohľadu na jej obsah. Niektoré návrhy na aktivity sú inšpirované publikáciou kolektívu autorov *Dieťa hovoriace iným jazykom* (2021), ale vzhľadom na zámer tejto príručky sme sa nimi len inšpirovali. Podľa autorov uvedenej publikácie je dieťa predškolského veku schopné počas jednej aktivity si zapamätať 3 – 5 slov. Dôležitá je cielená podpora dospelého, ktorý ho danými aktivitami v súvisiacimi s rozprávkou sprevádza. Návrhy stratégií, ktoré je možné využiť pri práci s rozprávkou, sú rozdelené na *podporné* (možno ich využívať pri akýchkoľvek činnostiach s deťmi s OMJ) a tie stratégie, ktoré *možno uplatniť počas čítania textu rozprávky*.

Stratégie počas čítania

Ako podporné stratégie pri komunikácii s deťmi s OMJ autori už vyššie uvedenej publikácie (2021) odporúčajú **vizuálnu podporu**:

- používanie reálnych predmetov, maňušiek, plyšových hračiek, kulís a pod.,
- využívanie neverbálnej komunikácie (mimiku, gestá) a zvukových výrazových prostriedkov reči.

Tieto vizuálne výrazové prostriedky pri čítaní textu o emóciách a činoch hrdinu z rozprávky dospelý zámerne mimikou zvýrazní: *úsmev, údiv, hnev, smútok*. Rovnako sa ich snaží preniesť aj do hlasového zafarbenia. Pri čítaní o činnostiach, ktoré postavy v rozprávke vykonávajú, naznačí gestami, celkovým postojom a pohybovým vyjadrením: *chôdzu, váhanie, načúvanie, čarovanie a pod.* Dieťa tak nové slová skôr pochopí a aj si ich zapamätá.

Používané **gestá** by mali mať ustálenú podobu. Rovnaké gestá k pojmom je potrebné používať aj počas iných činností počas dňa. Napr. slovo ísť/chodiť: znázorníme prstami ruky, ale predvedieme a vyskúšame si to aj pri presune v miestnosti. Mimiku ako vizuálnu pomôcku môžeme využiť vtedy, ak vyjadrujeme skôr prídavné mená v konkrétnych situáciách, napr. veselý – ak sa dieťaťu niečo podarí, zamyslený – ak dospelý dieťaťu kladie otázku.

Pri práci s textom rozprávky si pozorne treba všímať akýkoľvek pokus dieťaťa o komunikáciu. Napríklad ak chce dieťa zareagovať na ukrajinské slová, výkriky, gestá, mimiku iného dieťaťa, s ktorým sa snaží nadviazať komunikáciu, treba to podporiť a mu pri vzájomnom porozumení pomôcť. Obsah čítanej rozprávky môže byť inšpiráciou pre výber slov (podstatných mien a slovies), na **vytvorenie komunikačných kariet**. Tie sa postupne stávajú bežnou súčasťou pomôcok v rôznych zariadeniach pre deti. Hotové komunikačné karty, ktoré sú vhodné aj pre deti predškolského veku, možno nájsť na viacerých internetových portáloch. Pre deti predškolského veku je ale efektívnejšie, ak učiteľ/ka, resp. kto dieťa rozprávkou sprevádza, spolupracuje na tvorbe vlastných komunikačných kariet. Dieťa má z procesu ich tvorby zážitok, dodáva mu to istotu a dôveru vo svoje schopnosti, pocit sebarealizácie, a nepochybne tým podporujeme v ňom pozitívne emócie.

Počet vlastnoručne vyrobených kariet nemusí byť veľký. Slová vybrané na komunikačné karty by mali napomôcť komunikačným potrebám dieťaťa počas dňa. Na každej komunikačnej karte sa nachádza obrázok alebo symbol jedného slova a pomenovanie v slovenskom aj ukrajinskom jazyku. Karty by mali byť zalaminované, aby sa používaním nepoškodili. Majú komunikáciu uľahčovať, nie ju nahrádzať, a majú pomáhať obojstrannému porozumeniu. V súvislosti s rozprávkou si dieťa môže jednotlivé slová ľahšie zapamätať. Autori v publikácii *Dieťa hovoriace iným jazykom* (2021)

odporúčajú, aby každé dieťa malo svoju sadu kariet na dostupnom mieste a mohlo ich kedykoľvek použiť. Ak má dieťa záujem komunikovať, ale necíti sa dostatočne zdatné, vezme si svoje kartičky a pomocou nich si „poskladá“ obsah komunikácie. Napr. karičkou so slovesom UMÝVAŤ a kartičkou s podstatným menom RUKY dieťa vyjadrí pohybom a pokúsi sa povedať po slovensky to, čo potrebuje. Kartičky možno použiť aj ak potrebuje dospelý poskytnúť informáciu dieťaťu, aby sa utvrdil, že dieťa pochopilo jej obsah. V metodike je ku každej rozprávke navrhnutý dvojazyčný minislovník (slov vhodných na komunikačné karty) aj s fonetickou transkripciou (prepisom výslovnosti v latinke).

Pri oboznamovaní sa detí s OMJ so slovenským jazykom je potrebné vytvárať čo najviac situácií na aktívnu komunikáciu. Pomôckou môže byť **tvorba pexesa** s dvojicou obrázkov súvisiacich s rozprávkou. Dvojice obrázkov si deti v kolektíve môžu spoločne nakresliť. Pri hre s pexesom môžu deti slovne opísať (aj pomocou materinského jazyka), čo vidia na obrázku. Ďalšou možnosťou je vytvorenie *hracej kocky* s postavami z rozprávok. Pri hodení kockou dieťa (aj pomocou materinského jazyka) porozpráva napr. ktorá rozprávková postava je na obrázku alebo prerozpráva časť deja, čo si z rozprávky pamätá.

Ďalšími námetmi sú *stratégie počas čítania textu* rozprávky. Ktorúkoľvek z nich možno využiť pri rozprávkach ponúkaných v tejto metodike príručke, ale, samozrejme, aj pri čítaní iných rozprávok. Pre zoznamovanie sa ukrajinských detí so slovenským jazykom napomáha *opakovanie činností* pred, počas i po čítaní. Opakované činnosti deťom predškolského veku prinášajú pocit istoty, dávajú im možnosť predpokladať ďalší priebeh a pripojiť sa k učiteľke, vychovávateľke, prípadne inej dospelšej osobe, ktorá dieťa sprevádza. Všetky rozprávky, bez ohľadu na ďalší text, sa môžu začínať a končiť rovnakou frázou doplnenou o gestá. Ukrajinské verzie rozprávok nemajú ustálené frázy, tak ako ich poznáme v slovenských verziách rozprávok (za siedmimi horami a siedmimi dolinami; a na konci bol zvonec), preto ani v našej metodike nie sú použité rovnaké frázy na začiatku a konci rozprávok. Ich podobu nechávame na tvorivosti dospelého čitateľa a rozprávača rozprávok. Pri čítaní rozprávky je vhodné využiť výraznú **manipuláciu s knihou** (jej otváranie, listovanie, zatváranie) alebo čítanie v lone.

Po prečítaní rozprávky deti s pomocou dospelého pomenujú a zaznamenávajú hlavné postavy z rozprávky, miesto, kde sa odohrával dej, aké predmety postavy použili, prípadne hlavnú zápletku a jej vyriešenie. Údaje si zakreslia napr. pomocou piktogramov **na rozprávkové kartičky**. Deti môžu na kartičku doplniť ilustráciou. Pri tvorbe rozprávkových kartičiek vzniká veľký priestor na spoluprácu a komunikáciu pre ukrajinské a slovenské deti. Kartičky je možné ukladať napríklad do košíka, ktorý bude pre deti kedykoľvek počas dňa dostupný. Deti si budú môcť rozprávkové kartičky kedykoľvek vziať a čítať samostatne alebo spolu s kamarátom či učiteľom/kou, vychovávateľkou/om, lektorom/kou alebo inou dospelou osobou, ktorá ich rozprávku sprevádzala.

Často používanou stratégiou po prečítaní rozprávky je **prerозprávanie deja pomocou obrázkov**, ktoré pripraví dospelý spoločne s deťmi. Zaujímavejšie pre

deti je vytvárať si vlastné ilustrácie (podobne ako pri tvorbe kartičiek). Pri tvorbe ilustrácií môžu deti komunikovať v oboch jazykoch, čo posilňuje vzájomné porozumenie. Ilustrácie možno poskytnúť deťom domov, aby pomocou nich prerozprávali rozprávku rodinným príslušníkom či kamarátom v domácom prostredí. Rodičom možnosť domov poskytnúť *dvojazyčné texty rozprávok* z tejto príručky, aby mohli doma čítať text aj v ukrajinskom jazyku, prípadne im ponúknuť link na internetové prostredie, kde konkrétnu rozprávku nájdú.

Osvedčenou stratégiou pri rozprávkach je využívanie **dramatizácie rozprávok** alebo prvkov *tvorivej dramatiky*. Ukrajinské deti môžu zo začiatku pri dramatizácii využívať svoj jazyk. Postupne sú hrovou formou motivované použiť slovenské slová bez obavy z toho, že urobia chybu. Nehovoríme o nácviku dramatizácie, ale o voľné znázorňovanie postáv a deja rozprávky podľa tvorivosti detí, sprevádzané slovom učiteľa/ky alebo vychovávateľa/ky. Deti stvárnajú rozprávkovú postavu, majú pocit, že za ne rozpráva postava z rozprávky. Sú akoby za ňu „schované“. Možnosťou je, aby po prečítaní rozprávky ukrajinské deti pantomimicky (pohybom bez slov) vyjadrili postavy či pasáže z rozprávky a ostatné deti hádajú alebo komentujú, čo vidia.

NÁVRHY AKTIVÍT K HRE S ROZPÁVKOU V SPOLUPRÁCI S RODINOU

Vzhľadom na špecifiká adaptácie detí odídenčov z Ukrajiny v kolektíve detí je potrebné poskytovať možnosť ich rodičom, aby sa angažovali a zúčastnili činností v kolektíve, v ktorom je ich dieťa zaradené. Autori uvádzanej publikácie (2021) tiež odporúčajú, aby bola podporovaná účasť rodičov na živote kolektívu detí. Pre rodiča, ale aj pre dieťa je rovnako dôležité, aby spoznali prostredie a dospelých, ktorí učia a sprevádzajú jeho dieťa v kolektíve. Treba sa tiež zoznámiť s priebehom činností alebo s prípadnými zvykmi – rituálmi v zariadení (napr. ranný kruh, priebeh stravovania), alebo požiadavkami (napr. na sebaobslužné činnosti). Pre dieťa je prítomnosť rodiča v kolektíve pomocou pri úspešnej adaptácii. Podmienkou sú však vopred dohodnuté pravidlá a ich obojstranné dodržiavanie. Rodič nemá byť pasívnym pozorovateľom, ktorý z určeného miesta sleduje dianie v kolektíve a sústredí sa pozornosť len na svoje dieťa. Po dohode s učiteľom/kou, vychovávateľom/vychovávateľkou, lektorom/kou alebo inou dospelou osobou, ktorá sprevádza jeho dieťa v skupine, spolupracuje aj pri organizovaní činností (napr. pri hrách detí v skupinkách, ukladaní pomôcok a hračiek, obliekaní či stravovaní detí).

Vítanou formou spolupráce je práve *spoločné čítanie rozprávok v kolektíve*, keď učiteľ/ka alebo iný dospelý číta určitú časť rozprávky v slovenskom jazyku a rodič tú istú časť v ukrajinskom jazyku. Následný rozhovor o rozprávke či iné aktivity, ktoré v metodike uvádzame, tiež umožňujú dvojazyčnú komunikáciu a spoluprácu s rodičom. Rodič môže pomôcť pri tvorbe komunikačných kariet, rozprávkových kartičiek či pri ilustráciách rozprávok, ktoré si deti vezmú domov a môžu si spoločne rozprávky čítať alebo

podľa ilustrácií prerozprávať. Ukrajinské deti, deti s OMJ, ale aj ich rodičia tak nadobudnú dôveru v nové prostredie a osoby. Rodič získa odpovede na otázky, ktoré možno nevie formulovať v slovenskom jazyku, prípadne nevie, či je vhodné sa pýtať, ale získané odpovede sú pre neho dôležité.

Tvorba spoločného denníka

Ďalšou odporúčanou stratégiou v odbornej publikácii (2021) je tvorba *spoločného denníka*, do ktorého učiteľia/učiteľky, ďalší pedagogickí alebo odborní zamestnanci, prípadne rodičia zapíšu stručné záznamy o dianí v kolektíve detí počas dňa. Rodičia môžu doň vpisovať zaujímavé momenty z rodinného prostredia. Nie je potrebné záznamy písať denne, ale stručne zapísať najzaujímavejšiu udalosť v kolektíve, napr. za týždeň. Denník funguje ako pomôcka pre vzájomnú informovanosť zariadenia a rodičov. Dieťaťu to pomôže podeliť sa o zážitky z kolektívu a z domáceho prostredia.

V úvodnej časti predloženej metodiky sme sa snažili poskytnúť východiská a základné stratégie, ktorými môžeme deťom s odlišným materinským jazykom a ich rodičom pomôcť k porozumeniu a v komunikácii ukrajinských detí, ktoré sa ocitli v novom prostredí a v novom kolektíve slovenských detí. Naším kľúčom k pomoci a porozumeniu, ako zvládnuť prvé dotyky s novým jazykom, sú známe svetové rozprávky – ich postavy, ich myšlienka, ich hodnoty. Hoci jazyk je iný, veríme, že naše aktivity k rozprávkam pomôžu deťom k jeho spoznávaní tak, ako nám dospelým pomáha rozprávka v ťažkých chvíľach.

KOCÚR V ČIŽMÁCH

Jeden mlynár mal troch synov, jeden mlyn, somára a kocúra. Synovia mleli múku, somár donášal obilie a odnášal múku a kocúr chytal myši.

Keď mlynár zomrel, synovia si takto rozdelili dedičstvo: najstarší syn dostal mlyn, stredný syn somára a najmladšiemu synovi zostal kocúr. Viacej sa mu neušlo. Bol z toho smutný a takto si vrazil:

- Ja som dostal to najhoršie. Môj najstarší brat môže mlieť múku, druhý sa môže voziť na somárovi, ale čože si ja mám počať s kocúrom?

A o chvíľu dostal nápad:

- Dám si z jeho kože urobiť rukavice.

No počul to kocúr a prehovára ho:

- Nezabíjaj ma pre pár obyčajných rukavíc. Radšej mi daj ušiť čižmy, aby som sa v nich mohol ukázať medzi ľuďmi. Uvidíš, že ti budem skoro na dobrej pomoci.

Mládenec nemal čo stratiť. A tak dal posledné peniaze kocúrovi, aby sa odel a obul. No spýtal sa sám seba:

- Ale na čo? Vyobliekaný a obutý kocúr mu vysvetľuje, že mu bude oddane slúžiť a z neho urobí bohatého a váženého muža.
- Vari si čarodejník? – opäť sa spytuje mládenec.

Kocúr sa vybral ku kráľovi a takto mu vraví:

- Pane, dovoľte mi, aby som vám venoval týchto dvoch vtákov na znak priateľstva môjho pána.

Kráľ bol úprimne prekvapený a vtáky s radosťou prijal. Kocúr chodieval každý deň na poľovačku a naďalej dával kráľovi darčeky, vždy v mene svojho pána. Kráľ bol čoraz zvedavejší.

Jedného dňa sa mládenec, vôbec netušiac, čo ho čaká, pokojne kúpal v rieke. Tu kocúr vzal jeho šaty, odniesol ich preč a skryl. Práve vtedy prichádzal na koči kráľ. Vtom začal kocúr nariekať:

- Ach, vznešený kráľ! Kým sa môj pán kúpal v rieke, akýsi zlodej mu ukradol šaty. Teraz je pán vo vode a nemôže vyjsť von a ak tam ostane dlhšie, prechladne a umrie.

Ked' to kráľ počul, kázal zastaviť koč a jeden z jeho sluhov musel uháňať po šaty. Kráľ spoznal oddaného sluhu pána, ktorý mu venoval toľko darčiekov. Kráľ sa teda zaradoval, že mu teraz môže preukázať službu zasa on.

- Nech sa páči, ctený pane, – povedal kráľ prekvapenému mladíkovi, keď mu dal čisté šaty a pokračoval:
- Vaše darčeky ma vždy veľmi dojali a som rád, že som vás stretol. Dovoľte, aby som vás odprevadil na vaše panstvo?

Kráľ potom privolať z koča aj svoju dcéru a predstavil ju mláďencovi. No on nevedel, čo si má počať. Hlavou mu išli otázky – Ako sa priznať, že nič nemá? Čo za podlú hru to s ním kocúr hrá?

Kocúr medzitým dobehol až k obrovmu zámku a vraví mu:

- Obor, tvoja sila nie je nič v porovnaní s mojou. Dokonca si aj hlúpejší ako ja!

Kocúr vyzval obra, aby sa premenil na myš. Hlúpy obor tak aj urobil. Skôr ako stačil pochopiť, čo sa s ním deje, kocúr ho chytil a zjedol. Zámok teraz patril jemu, teda vlastne jeho pánovi.

Zatiaľ čo bol kocúr preč, mláďenec takto premýšľal:

- Dal som svoje posledné peniaze akémusi prešibanému darebákovi.

Práve sa chystal všetko rozpovedať kráľovi, keď zbadal kocúra. Z diaľky im mával na znamenie, že ho majú nasledovať. Kocúr ich zaviedol až do obrovho zámku, ktorý už teraz patril mláďencovi.

- Ráďte vstúpiť, páni! – pozýval ich úctivo kocúr dovnútra.
- Máte úžasný zámok! – nadchýnal sa kráľ s obdivom.

Nebol však sám, kto bol prekvapený. Kráľ, dojatý srdečnosťou takého láskavého a bohatého pána, mu ponúkol dcéru za ženu.

A takto prešibaný kocúr spravil z chudobného mlynárovho syna najšťastnejšieho človeka na svete.

КІТ У ЧОБОТЯХ

Один мірошник залишив у спадщину трьом своїм синам тільки млин, осла і кота. Сини швидко поділили спадщину: старший забрав собі млин, середній одержав осла, а меншому дістався кіт. Менший брат дуже засмутився.

Мої брати, казав він, – зможуть чесно заробити собі на хліб, якщо житимуть разом.

А мені, бідолашному, коли я з'їм кота і зроблю рукавички з його шкіри, лишиться тільки померти голодною смертю. Кіт почув ті слова, ал

е нітрохи не збентежився.

- Не журіться, хазяїне, – сказав він з поважним і серйозним виглядом.
- Приготуйте мені торбинку та замовте пару добрих чобіт, щоб зручніше було ходити по чагарниках, і ви самі скоро переконаєтесь, що ваша частка не така вже й погана, як це може здатися на перший погляд.

Спочатку менший брат не надав цьому особливого значення, але, згадавши, як, ловлячи щурів та мишей, кіт удається до різних спритних витівок і хитрощів – звисає догори ногами, ховається в борошно і прикидається неживим, – він подумав:

- А що, коли й справді кіт допоможе мені в біді?

Як тільки кіт одержав усе, що просив, він узув чоботи, перекинув торбинку через плече, взяв шворки в передні лапи й подався в гайок, де було дуже багато кролів.

Кіт поклав у торбинку висівок та заячої капусти і ліг у кущах, ніби мертвий, очікуючи, щоб який-небудь молодий, недосвідчений і легковажний кріль поткнувся в його торбинку поласувати тим, що в ній було.

Ледве він ліг, як молоде дурненьке кроленя, спокусившись висівками, залізло в торбинку. В ту ж мить кіт спритно затяг шворки, схопив кроленя й убив його без жалю.

Дуже гордий з своєї здобичі, кіт пішов у палац і попросив, щоб про нього доповіли королю.

Кота ввели до королівських покоїв. Там він низько вклонився королю і сказав:

- Ваша величносте! Мій пан маркіз Карабас (таке чудне ім'я вигадав кіт своєму хазяїнові) звелів мені піднести вам ось цього кроля з свого садка.
- Скажи своєму хазяїнові, – відповів король, – що я йому дуже вдячний і задоволений з такого подарунка.

Кіт ввічливо попрощався і пішов геть. Іншим разом він сховався в житі, так само розклав свою торбинку і, тільки-но дві цікаві куріпки забралися в неї, смикнув за шворки і впіймав обох. Тоді він знову пішов у палац до короля і підніс йому птахів. Король з задоволенням узяв куріпок і звелів почастувати кота парою мишей. Так час від часу протягом двох чи трьох місяців кіт приносив королю дичину, яку нібито вбивав на полюванні або розводив у садках його хазяїн.

Одного разу, довідавшись про те, що король разом із своєю дочкою, найвродливішою принцесою в світі, їде на прогулянку берегом річки, кіт прибіг до свого хазяїна і сказав йому:

- Якщо ви послухаєте моєї поради, то будете щасливі все життя. Вам треба лише викупатися в річці у тому місці, де я покажу, а все інше я вже влаштую сам.

Маркіз Карабас зробив усе так, як йому: порадив кіт, не здогадуючись, навіщо це потрібно. Саме коли він купався, берегом річки проїздив у своїй кареті король. Кіт уже чатував на нього, вискочив на дорогу і щосили закричав:

- Рятуйте! Рятуйте! Маркіз Карабас потопає! Король, почувши цей одчайдушний крик, визирнув з карети. Він одразу ж упізнав кота, який не раз приносив йому в подарунок дичину, і наказав своїй варті бігти на допомогу маркізові Карабасу.

Поки бідолашного маркіза витягали з річки, кіт підійшов до карети і розповів королю, що в той час, як його хазяїн купався, з'явилися злодії і вкрали весь одяг, хоч він, кіт, і кричав щосили: "Ловіть злодіїв!" Насправді ж хитрун сховав одяг свого хазяїна в кущах під великим каменем.

Король негайно наказав своїм придворним принести для маркіза Карабаса одне з своїх найкращих убрань і був надзвичайно ласкавий до нього.

Принцесі маркіз теж дуже сподобався: адже він був гарний і стрункий хлопець, чудовий королівський одяг був йому дуже до лиця, а ніжний і шанобливий погляд красномовніше за будь-які слова промовляв про його лагідну вдачу.

Король запропонував маркізу сісти в карету і поїхати з ними на прогулянку. А кіт, дуже радий з того, що його хитрощі починають потроху вдаватися, побіг уперед. Побачивши селян, що косили на луках, він озвався до них:

- Глядіть мені, люди добрі, якщо ви не скажете королю, що ці луки належать маркізові Карабасу, вас усіх порубають, як начинку до пирога!

Коли карета під'їхала до косарів, король звичайно, спитав, чиї луки вони косять.

- Це луки маркіза Карабаса, – відповіли косарі в один голос, бо кіт дуже налякав їх своїми погрозами.
- У вас тут чудовий маєток, – прихильно сказав король маркізові Карабасу.
- Так, ваша величносте, – відповів маркіз, – щороку на цих луках прекрасний сінокіс.

А кіт, що біг попереду, зустрів невдовзі женців та й каже:

- Глядіть мені, люди добрі, якщо ви не скажете, що ця нива належить маркізові Карабасу, вас усіх порубають, як начинку до пирога!

Король, що під'їхав за хвилину до женців, захотів узнати, чия то нива.

- Маркіза Карабаса, – відповіли женці в один голос, і король знову був задоволений, так само, як і маркіз.

А кіт, забувши про втому, біг попереду карети і всім, кого зустрічав по дорозі, наказував одне й те ж саме, так що король був дуже задоволений, що у маркіза Карабаса такі великі володіння.

Нарешті кіт прибіг до чудового замку, що належав страшному людоджерові. Той людоджері був надзвичайно багатий: саме він був хазяїном! усіх земель, через які щойно проїздив король. Кіт розпитав, хто той людоджер та що він? уміє робити, і попросив дозволу ввійти в замок¹ та віддати шану його хазяїнові. Людоджер зустрів кота з усією ввічливістю, на яку тільки здатні людоджери, і запропонував йому відпочити.

Кіт погодився і сказав:

- Мене запевняли, ніби ви вмієте обертатися на будь-яку тварину і легко можете, наприклад, обернутися на лева або слона. Чи так це?
- Авжеж, – відповів людоджер грубим голосом, – і щоб довести вам, що це правда, я зараз обернуся на лева.

Вдарившись об підлогу, людоджер в одну мить обернувся на величезного лева. Кіт так перелякався, побачивши перед собою страшного звіра, що й незчувся, як здерся на ринву, хоч це було важко і небезпечно, бо він був у чоботях, а в них не так уже й просто дряпатись по дахах. Та, помітивши, що людоджер прибрав свого попереднього вигляду, переляканий кіт, тремтячи, зліз з ринви і признався, що потерпав од страху.

Людоджер голосно зареготав у відповідь.

- Мене також запевняли, – сказав кіт, – ніби ви вмієте обертатися і на дрібних тварин, наприклад, на щура або мишу. Як по правді, я вважаю, що це неможливо.
- Нemoжливо? – перепитав людоджер. – Ну так дивіться!

І в ту ж мить він обернувся на малесеньку мишу, яка хутко забігала по підлозі. А кіт, тільки-но побачив мишу, накинувся на неї і з'їв. Тим часом король, проїжджаючи мимо, звернув увагу на чудовий замок людоджера і захотів оглянути його.

Кіт почув гуркіт карети, кинувся назустріч і сказав королю:

- Прошу ласкаво, ваша величносте, до замку маркіза Карабаса!
- Як, пане маркіз, – вигукнув здивований король, – цей замок також належить вам?! Я ніде не бачив нічого кращого за це подвір'я і за будівлі, що оточують його! Огляньмо їх всередині, будь ласка!

Маркіз подав руку молодій принцесі, і вони пішли слідом за королем. Гості ввійшли у велику залу, де побачили чудово прибраний стіл: людоджер саме чекав своїх друзів, які, довідавшись, що приїхав король, поспішили непомітно втекти.

Завваживши, якими закоханими очима позирає на маркіза Карабаса принцеса, король, захоплений його багатством, сказав:

- Якщо хочете, пане маркіз, ви можете стати моїм зятем!

Маркіз низько вклонився, подякував королю за честь і того ж дня одружився з принцесою. А кіт став дуже поважною особою і полював з того часу на мишей тільки задля розваги.

Zdroj: www.ukrlib.com.ua; переклад Р. Терещенка

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU KOCÚR V ČIŽMÁCH

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Kocúr	Кіт	kit
Somár	Осел	osel
Čo	Що	ščo
Otvoriť	Відкрити	vidkryty
Zatvoriť	Закрити/Зачинити	zakryty/začynyty
Čudovať sa	Здивуватися	zdyvuvatysia
Oblok/Okno	Вікно	vikno
Izba	Кімната	kimnata
Peniaze	Гроші	hroši
Zohrievat' sa	Зігріватися	zihrivatysia
Koč	Карета	kareta

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- O kom bola rozprávka?
- Ako pomohol najmladší syn kocúrovi?
- Čo mal oblečené kocúr v rozprávke?
- Čo urobil kocúr, aby mal mládenec pekné oblečenie?
- Čím porazil kocúr obra?
- Ako sa skončila rozprávka?
- Ako cestovali v rozprávke kráľ a princezná?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Čo majú rovnaké a čo rozdielne živý kocúr a kocúr z rozprávky?
- Aké oblečenie si vieš sám obliecť aj vyzliecť?
- Kam a s kým najčastejšie chodievalš pešo?
- Akými dopravnými prostriedkami cestujeme my?
- Aký je rozdiel medzi cestovaním kočom a vlakom (autom)?

Návrhy na hry v skupine detí

- **Hry na pozornosť a zrakové vnímanie**
Deti budú pohybom vyjadrovať spôsob obliekania. Pôjde o pantomimické hádanky. Jedno dieťa bude pohybom vyjadrovať obliekanie niektorej časti odevu, ostatné deti hádajú a časť odevu/oblečenia pomenujú.
- **Hry na pohybový výraz a určovanie farby**
Na predchádzajúcu hru môžeme nadviazať tým, že deti dotvoria zo šatiek v miestnosti, svetrov, látok, čiapok a pod. svoj odev a zahrajú sa na módnou prehliadku. Úlohou bude prechádzať sa tak, ako sa prechádzal kocúr. Keď sa deti vystriedajú, môžeme ich vyzvať, aby nám pomenovali časti svojho odevu a aj jeho farbu.
- **Hry na poznávanie jazyka**
Deti budeme motivovať témou cestovania na výlet. Pracovať budú v skupinách. Zo stavebníc, z papiera, z látok, z letákov, zo škatuliek si zhotovia cesty, garáže, budovy, rieky, jazerá a pod. Ich úlohou bude pozvať inú skupinu na výlet. Aktivita je spojená s aktívnym rozprávaním, kladením otázok o spôsobe cestovanie, o cieľi cestovania, o zážitkoch z výletov a pod. Spoločne si vytvoriť dopravné prostriedky (napr. zo stavebníc, z papiera, z letákov, zo škatuliek), cesty, garáže. Deti postupne v skupine budú rozprávať, čo všetko môžu v ich meste/krajine vidieť.
- **Hry na rozvoj pohybových spôsobilostí, pozornosť a orientáciu v priestore**
Vyzveme deti, aby sa voľne pohybovali v priestore. Na zvukový signál (napr. tlesknutie, úder na rytmický nástroj) a zvolanie jedného zo slov *chodník – cesta – vzduch – voda – koľajnice* vyjadria pohybom tela spôsob pohybu dopravného prostriedku, ktorý sa v danom priestore pohybuje.

Návrh na hry v rodine

- **Hry na podporu rozprávania**
Spoločne nakresliť, prípadne napísať základné pravidlá slušného správania dieťaťa v role chodca alebo cestujúceho v aute. Počas kreslenia si pripomenúť zážitky z prechádzok, z cestovania. Obrázky priniesť do kolektívu detí a porozprávať im o tom, čo je na nich nakreslené.

Námet na hudobné činnosti

- ***Spevácie a hudobno-pohybové činnosti***

Pri spievaní piesne *Sedemdesiat sukien mala* využiť jednoduché tanečné kroky a pohybovou improvizáciou detí vymyslieť spoločnú tanečnú choreografiu.

Námet na výtvarné činnosti

- ***Maľovanie, lepenie, strihanie, modelovanie***

Vystrihovať a nalepovať obrázky oblečenia z letákov a na papier – „obliekanie“ postáv nakreslených alebo vystrihnutých z tvrdšieho papiera/kartónu. Spoločne dopísať názvy jednotlivých častí oblačenia v slovenskom jazyku. Hotové obrázky môžu deti využívať pri denných hrových činnostiach.

O DVANÁSTICH MESIAČIKOCH

Bola jedna matka a tá mala dve dcéry: jednu svoju a jednu nevlastnú. Svoju mala veľmi rada, ale Marušku nemohla vystáť, a to iba preto, že bola krajšia ako jej Holena. Každý deň, kým sa Holena fintila a po izbe premávala, Maruška v dome upratovala, varila, prala, šila a všetku robotu robila. A macocha jej každý deň iba nadávala.

Trpela Maruška a to iba preto, že bola zo dňa na deň krajšia a Holena škaredšia. Tu si matka pomyslela: – Načože ja mám držať v dome peknú pastorkyňu! Prídu mládenci na vohľady, zapáči sa im Maruška a nebudú chcieť Holenu. Poradila sa s dcérou a vymysleli také, čo by človeku ani na um neprišlo.

Jedného dňa po Novom roku v treskúcej zime sa zachcelo Holene fialky voňať. I rečie:

- Chod', Maruša, do hory a nazbieraj fialky!
- Jaj, sestra milená, čo ti to zišlo na um! Či niekto počul, že by pod snehom fialky rástli? – vraví Maruška.
- Ty pľuha, čo ty máš čo odvrávať, keď ti ja rozkážem! Chod' mi z dverí! Ak nedonesieš fialky z hory, zle bude s tebou! – okríkla ju Holena.

Macocha vystrčila Marušku von a zabuchla za ňou dvere. S plačom sa dievča pobralo do tej hory. Blúdila, blúdila dlho, hlad ju moril, zima triasla, keď zazrela v diaľke svetlo. Ide za svetlom na vrch hory, kde horí veľká vatra a okolo nej na kameňoch sedia dvanásť mužov. Traja sú starí, bielofúzi, traja mladší od nich, traja ešte mladší a traja najmladší. Maruška sa najskôr preľakala, no potom pristúpila bližšie a poprosila:

- Dobrý ľudia, dajte sa mi zohriať, zima ma trasie.

Veľký Sečeň prikývol hlavou a spýtal sa:

- Načože si prišla, dievka moja, čo tu hľadáš?
- Idem na fialky, – odpovedala Maruška.
- Nie je čas chodiť na fialky, veď je sneh, – vraví Veľký Sečeň.
- Ej, veď ja viem. Ale sestra Holena a macocha mi prikázali doniesť z hory fialky. Keď ich nedonesiem, zle bude. Pekne vás prosím, ujkovia moji, povedzte mi, kde by som ich nazbierala?

Najmladší mesiačik Brezeň si sadol na najvyšší kameň a zakrútil kyjakom ponad vatru. Tu sa sneh začal topiť a nastala jar. Medzi krovím, schované pod lístkami, začali rásť fialky.

- Chytro zbieraj, Maruška! – popohнал ju mladý Brezeň.

Maruška rýchlo natrhala veľkú kyticu, poďakovala a vydala sa domov.

- Kdeže si ich natrhala? – spytuje sa Holena nahnevane.
- Nuž, vysoko, tam na vrchu rastú, – odpovie ticho Maruška.

Druhý deň sedela Holena pod pecou a zachcelo sa jej jahôd.

- Chod', Maruška, a dones mi z hory jahody! – zvolala Holena.

Darmo sa Maruška snažila presvedčiť Holenu, kde by v snehu jahody našla. Holena jej iba pohrozila a zabuchla za Maruškou dvere. Maruška sa teda opäť vydala na horu, kde i dnes sedeli okolo vatry dvanásť mesiačikov.

- A čože si zase prišla, dievka, čo tu hľadáš? – spytoval sa Veľký Sečeň.
- Idem na jahody, Holena ma poslala, ak nedoesiem, zle bude. – povedala Maruška.

V tom si mesiačik naproti, Lipeň, sadol na najvyšší kameň a zakrútil kyjakom ponad vatru. Sneh sa roztopil, kvety rozkvitli a pod kríčkami vyrástlo kopu jahôd. Bolo leto. Maruška nazbierala skoro plnú zásteru, poďakovala sa a vydala sa späť domov.

Čudovala sa Holena i macocha, keď sa Maruška vrátila s jahodami.

- Kdeže si ich nabrala? – opýtala sa namosúrene Holena.
- Nuž, vysoko, tam na tej hore rastú, – ticho šepala Maruška.

Namaškrtila sa Holena a hneď sa jej zažiadalo jablko.

- Chod', Maruška, do hory a dones mi červených jablko! – rozkázala Holena.

Opäť sa Maruška snažila presvedčiť, že kde pod snehom jablko nájde, no Holena ju opäť len vyhrešila. Tak teda Maruška v zime blúdila, až opäť došla na vrchol hory. Hneď ako ju Veľký Sečeň uvidel, tak sa spytoval:

- A čože si zasa prišla, dievka moja?
- Prišla som po červené jablko, Holena s macochou ma poslali, – odpovedala dievčina.
- Zima je, jablko nezreje, – odvetil Veľký Sečeň a povedal mesiačikovi Rujeňovi, aby zasadol na najvyšší kameň.

Zakrútil kyjakom ponad vatru a sneh sa stratil. Lístie na stromoch sa nerozvíjalo, ostalo zožltnuté a na jabloni na koncoch konárov boli červené jablko. Rujeň popohнал Marušku, aby rýchlo pozbierala jablko. Ona rýchlo pozbierala, poďakovala a ponáhľala sa domov.

Keď sa Maruška vrátila, tak čudovala sa Holena i macocha.

- Kdeže si ich odtrhla? – opýtala sa Holena.

- Vysoko na vrchu rastú a je ich tam dosť veru, – povedala Maruška. Maškrtná Holena s macochou sa pustili do jabĺk, a veru sladšie ešte nejedli.
- Podaj mi, mamo, kožúšok, sama pôjdem do hory! Tá pl'uha by nám ich cestou pojedla. Veď ja nájdem to miesto!

Darmo ju mať odhovárala, ale Holena sa zababušila do kožúška a vydala sa do hory. Chut' do jabĺk ju čoraz viac hnala, až zazrela svetlo. Príde k vatre a okolo nej sedia dvanásti muži – dvanásti mesiačikovia. Ani nepozdraví a ruky natiahne k ohňu.

- Načože si prišla? Čo tu hľadáš? – spytoval sa Veľký Sečeň.
- Čo ťa do toho, ty starý blázon! Tebe netreba vedieť, načo a kde ja chodím! – odsekla Holena drzo.

Veľký Sečeň zakrútil kyjakom ponad hlavu a tu zhasla vatra, zadul studený vietor a začal sa sypať hustý sneh. Holenu pomaly sneh zasypával, údy jej krehli, kolená sa podlamovali. Keď sa Holena dlho nevracala, tak matke to nedalo a vydala sa za ňou do hory. No aj ona v silnej fujavici zablúdila, až ju sneh zasypal. Doma Maruška zatiaľ navarila obed a čakala Holenu s macochou, no ony neprichádzali. Aj na druhý deň čakala s raňajkami, no Holeny ani macochy nikde. Obe v hore zamrzli.

Maruške po nich chalúpka, zvieratka aj záhradka ostala. Kým začala jar, našiel sa k tomu aj hospodár. Bol to šuhaj driečny, ktorý sa k Maruške priženil a dobre im bolo spolu.

Zdroj: www.rozpravkozem.sk (úprava)

ДВНАДЦЯТЬ МІСЯЦІВ

Жила собі жінка. Мала вона двох дочок: рідну дочку – Голену і нерідну – Мариню. Тяжко жилося Марині у мачухи, бо мачуха не любила її. Зрання до пізньої ночі працювала дівчинка. А мачуха та Голена нічого не робили, тільки знущалися з Марині. Мусила виконувати бідна дівчинка всі їхні примхи.

От якось, – а було це саме серед зими, – заманулося Голені фіалок.

– Іди, Мариню, принеси мені з лісу фіалок!

– Що з тобою, любя сестрице? Хіба взимку ростуть фіалки? – відповіла бідна дівчинка.

– Як ти смієш перечити Голені! Роби те, що вона наказує! – крикнула мачуха і випхнула Мариню надвір.

Гірко заплакала бідолашна дівчинка та й пішла до лісу. Довго блукала вона глибокими снігами, шукаючи фіалок. Але фіалок ніде не було. Раптом бачить Мариня – далеко на горі вогонь горить. Зраділа дівчинка і пішла на той вогник. Довго довелося йти Марині, поки вона зійшла на ту гору. Дивиться – там велике вогнище палає. А навколо вогнища сидять якісь люди. Троє дідів з сивими бородами, троє – трохи молодших, ще троє – середнього віку і, нарешті, троє останніх – вродливі юнаки. Це були дванадцять Місяців.

Крижаний Місяць Грудень сидів найвище, на найпочеснішому місці. Волосся і борода в нього були білі, як сніг. В руках був посох. Мариня підійшла ближче і попросила:

- Добрі люди! Дозвольте мені погрітися біля вогню.

Крижаний Місяць кивнув головою і спитав:

- Як ти прийшла сюди, дівчинко? І чого шукаєш?
- Я шукаю фіалок, – відповіла Мариня.
- Тепер не час шукати фіалок! Скрізь сніг лежить, – сказав Грудень.
- Я й сама це знаю, – сумно відповіла Мариня. – Але моя мачуха й сестра Голена наказали мені принести лісових фіалок. А без фіалок я не смію прийти додому, бо вони покарають мене. Добрі люди, чи не зможу я десь відшукати фіалок?

І Мариня з таким благанням і з таким сумом подивилася на Крижаного Місяця, що він сказав:

- Не журись, дівчинко. Ми допоможемо тобі відшукати фіалки.

А потім звернувся до молодшого брата, віддав йому посох і сказав:

- Братіку Березню, сядь на моє місце!

Березень сів на найвище місце і махнув посохом над огнищем. В ту ж мить огнище запалало ще яскравіше, і сніг почав танути. На гілках з'явилися бруньки, скрізь зазеленіла трава, розпустилися квіти. Настала весна... І зраділа Мариня раптом побачила, що між кущів розквітли фіалки, немов хтось розіслав блакитний килим.

- Швидше, швидше, Мариню, рви! – сказав дівчинці Березень.

Мариня швидко нарвала великий букет фіалок, подякувала дванадцяти Місяцям і пішла додому. Дуже здивувалися Голена й мачуха, коли побачили, що Мариня принесла їм фіалок. Але незабаром забажалося Голені та її матері суніць. Знову послали вони в ліс Мариню. Тепер дівчинка не пішла блукати лісом, а попрямувала просто до дванадцяти Місяців. Вони привітно зустріли її. Розказала Мариня братам про нову примху своєї мачухи та її дочки Голени.

Крижаний Місяць передав посох Прекрасному Червню, що сидів проти нього, і сказав:

- Братіку Червню, сядь на моє місце!

Червень сів на найвище місце і махнув посохом над вогнем. В ту ж мить полум'я яскраво спалахнуло, і сніг швидко розтанув. Земля вкрилася травою, а дерева – листом. Голосно защебетали пташки. В траві з'явилися квіти. Швидко, на очах почали визрівати ягоди. Суніць було так багато, наче хтось забризкав галявинку краплинами крові.

Мариня назбирала суніць і віднесла їх мачусі та Голені. Але Голені забажалося червоних яблук. Знову вона наказала Марині йти в ліс. Глибокими снігами прийшла бідолашна дівчинка до братів

– дванадцяти Місяців. На цей раз Крижаний Місяць передав посох братові Вересню. Сів Вересень на найвище місце і махнув посохом понад огнем. Розтанув сніг, навколо стало по-осінньому сумно. Падало з дерев листя, і вітер гнав його по сухій, пожовклій траві. Перед Маринею стояла яблуня, на якій швидко визрівали соковиті плоди.

- Швидше труси, Мариню! – сказав дівчинці Вересень. Струснула дерево Мариня – впало з дерева червоне яблучко, струснула, вдруге – впало ще одне.
- Ну, а тепер іди додому, – сказав їй Вересень.

Дівчинка подякувала братам і швидко пішла додому. Здивувалися Голена й мачуха, коли Мариня принесла їм яблук.

- Де ти зірвала їх? – запитали вони.
- На високій горі. Там ще багато яблук лишилося!
- То чого ж ти не принесла більше? Невже сама дорогою поїла? – сердито закричала Голена.
- Ах, любя сестрице! Я навіть і не покуштувала! Мені дозволили струсити тільки двоє.

Поїла Голена яблука. Здалися вони їй надзвичайно смачними.

- Дай-но мені шубу, мамо! Я сама піду в ліс, обтрушу всі яблука, хай хоч дозволяють, хоч не дозволяють, – сказала вона.

Одяглася тепло Голена й пішла з дому.

Довго блукала дівчина, поки, нарешті, натрапила на дванадцять Місяців. Не спитавши дозволу, підійшла до вогнища і стала гріти свої руки.

- Чого ти сюди прийшла? – суворо запитав її Крижаний Місяць.
- А тобі яке діло? – грубо відказала Голена.

Крижаний Місяць нахмутив брови і підняв посох над головою. В ту ж мить згас вогонь. Небо вкрилося хмарами. На землю почав падати лапатий сніг. Зірвався пронизливий холодний вітер. Голені стало дуже холодно. Вона відчувала, що замерзає. А мати чекала дочку додому. Виглядала у вікно, вибігала за ворота. Та минав час, а дівчини не було.

- Певно, там дуже багато яблук, коли Голена не повертається додому, – думала стара.

Мати ще трохи почекала дочку і пішла сама шукати її. Чекала-чекала Мариня свою мачуху та сестру Голену і не дочекалася, бо вони обидві замерзли в лісі.

Zdroj: www.казка.укр

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU O DVANÁSTICH MESIAČIKOCH

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Január	Січень	sičeň
Február	Лютий	l'utzj
Marec	Березень	berezeň
Apríl	Квітень	kviteň
Maj	Травень	traveň
Jún	Червень	červeň
Júl	Липень	lypeň
August	Серпень	serpeň
September	Вересень	vereseň
Október	Жовтень	žvotěň
November	Листопад	lystopad
December	Грудень	hrudeň
Zima	Зима	zyna
Jar	Весна	vesna
Leto	Літо	lito
Jeseň	Осінь	osiň
Sestra	Сестра	sestra
Rodičia	Батьки	baťky
Mraz	Мороз	moroz
Chladno	Холодно	cholodno
Teplo	Тепло	teplo
Oblečenie	Одяг	odiah

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- Ako vyzeral dom, kde bývala Maruška?
- Čo chceli macocha a Holena od Marušky?
- Čo priniesla Maruška z lesa macoche a Holene?
- Ktorého mesiačika z rozprávky ste si zapamätali a prečo?
- Ako sa skončila rozprávka O dvanástich mesiačikoch?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Ako sa správala macocha a Holena k Maruške?
- Aké vlastnosti mala Maruška a aké Holena a podľa čoho ste to zistili?
- Čo to znamená – byť usilovný, čo znamená byť lenivý?

- Čo by ste priali Maruške za jej dobrosrdečnosť, láskavosť?
- Kedy môžeme v lese zbierať fialky, jahody a čo by sme našli v lese v zime?

Návrhy na hry v skupine detí

- **Hry na sluchové vnímanie a pohyb**
Deti sú voľne v priestore a hovoríme im slová – zvukom a pohybom vyjadrujú svoju predstavu – *zima, vietor, svieti slnko a spievajú vtáci, fujavica, kroky medveďa v snehu, praská oheň.*
- **Hry na matematické operácie**
Deti si v triede vyberú predmety, hračky a obrázky, ktoré súvisia s rozprávkou. Uložia ich vedľa seba tak, ako ich časovo, v dejovej následnosti počuli z rozprávky. Sústreďme sa na to, aby sme začínali ukladať zľava, v smere čítania.
- **Hry so slovom**
Na papieri máme veľkým tlačným písmom napísané mesiace v roku. Postupne si mesiace budeme v poradí hovoriť a ukladať ich pod seba. Úlohou detí bude podľa pokynu učiteľky (vytlieskať, vyskakať, vyťukať a pod.), teda vyslabikovať názov mesiaca. Za každým pohybovým vyjadrením pridajú k názvu prislúchajúci počet bodiek (slabík), napríklad január = tri bodky. Potom môžu porovnávať, že niektoré slová sú kratšie, niektoré dlhšie a tvoriť si príklady na krátke a dlhé slová.
- **Hry na kategorizáciu**
Nadviažeme tu na predchádzajúcu hru. Rozdelíme na papieri napísané mesiace do skupín a podľa ročných období k nim priradíme prislúchajúci obrázok (list a puk – jar, slnko – leto, žltý list – jeseň, snehová vločka – zima). K týmto ročným obdobiam pomôžeme deťom priradiť obrázky ovocia podľa rozprávky, resp. určujeme, čo do skupiny obrázkov nepatrí. Môže tam byť náradie alebo zelenina, ktoré v rozprávke neboli.

Návrhy na hry v rodine

- **Hry na podporu počúvania a rozprávania**
Počúvanie alebo čítanie rozprávky rodičmi dieťaťu z detskej knihy v ukrajinskom alebo, naopak, slovenskom jazyku.
- **Hry na pomenovanie a porozumenie**
Pri návšteve predajne s ovocím môžeme vyhľadať, chytiť si do ruky a pomenovať jednotlivé druhy ovocia. Povedať, ktoré ovocie sa vyskytlo v rozprávke. Rovnako to môžeme využiť aj v predajni kvetov, kde môžeme pomenovať farby kvetov, hľadať fialovú ako fialky. Zistiť, ak sa volajú kvety, ktoré sú tiež fialové.
- **Hry na porozumenie a pohybovo-pantomimické vyjadrovanie**
Môžeme si s dieťaťom dávať pantomimické hádanky. Jeden bude vyjadrovať prejavy správania (vlastnosť) človeka a druhý ich bude hádať – *dobrý, zlostný,*

nerozhodný, ustráchaný a i. Môžeme vyjadrovať aj konkrétne situácie z rozprávky – pohybom vyjadriť rozkazovanie macochy, lenivosť Holeny, strach Marušky cestou lesom a pod.

Námet na hudobné činnosti

- **Spevacké a inštrumentálne činnosti**

V súvislosti touto rozprávkou, pre ktorú je príznačné počítanie, odporúčame si s deťmi zaspievať pieseň *Jeden, dva, tri, štyri, päť*. Pieseň je jednoduchá na rytmus, preto odporúčame rozdať deťom rytmické ľahko-ovládateľné nástroje a spev nimi rytmizovať.

Námety na výtvarné činnosti

- **Maľovanie, modelovanie, trhanie, lepenie**

S deťmi si môžeme namaľovať ovocie, prípadne len jeho obrysovú líniu a do nej trhaním a lepením dotvárať z papiera. Môžeme tiež využiť modelovanie ovocia.

- **Technické činnosti**

Deťom dáme dve rovnaké makety, ktoré budú vyjadrovať ľudskú postavu. Ich úlohou bude zo zvyškov látok im dotvoriť odev – dobrá a zlá postava z rozprávky. Po tejto činnosti budeme s nimi o rozdielnych vonkajších znakoch diskutovať.

O POPOLUŠKE

Na farme, v odlahlom kúte malého kráľovstva, žilo krásne dievča. Keďže každý deň upratovalo a staralo sa o zvieratká, malo roztrhané šaty a špinavé líca, ale ani to nezakrývalo jej krásu. Dievčina bola veľmi milá a skromná. Na farme vykonávala najťažšie práce a len zriedka mala chvíľu pre seba. Nikto ju nevolal inak ako Popoluška. Na farme s ňou žila jej nevlastná matka a dve nevlastné sestry. Všetky tri však boli na Popolušku veľmi zlé a musela od nich znášať rôzne urážky.

Jedného dňa sa rozšírila správa, že na zámku sa bude konať veľká oslava. Kráľovský ples, na ktorom si mal krásny mladý princ vybrať nevestu. Popoluškine sestry sa okamžite začali pripravovať, dali si ušit' drahé šaty a nakúpili šperky.

Popoluška nemala žiadne šaty a ani peniaze, aby si ich mohla kúpiť. A okrem toho jej macocha povedala, že aj tak musí zostať doma a pracovať. V deň plesu sa sestry obliekali a zdobili, zatiaľ čo Popoluška zametala izby, a bolo jej veľmi ľúto, že nemôže ísť s nimi.

Keď sestry a macocha odišli na ples, nešťastná Popoluška sa rozplakala. V tej chvíli sa však pred ňou zjavila jej krstná mama – kmotrička víla. Utešila Popolušku, pohladila ju a potom pôvabne mávla čarovným prúťkom. Z tekvice rastúcej v záhrade neďaleko domu sa vylúpol koč a z dvojice myší sa stali statné biele kone zapriahnuté do koča. Kmotrička víla potom mávla prúťkom druhýkrát a Popoluška sa premenila na princeznú v krásnych šatách, jej domáce topánky sa zázračne premenili na trblietavé črievice zdobené drahokamami. Potom jej už len kmotrička víla povedala, že toto kúzlo skončí úderom polnoci. A tak aj Popoluška mohla ísť na ples.

Keď vstúpila do zámku, jej krása všetkým vyrazila dych. Dokonca ani jej sestry ju v čistých a honosných šatách nespoznali. Princovi sa okamžite zapáčila a požiadal ju o tanec. Počas tanca zistil, že Popoluška je nielen krásna, ale aj veľmi milé a múdre dievča. A v tej chvíli sa do nej zamiloval. Vzal ju za ruku, podišiel s ňou ku svojim kráľovským rodičom a povedal im, že sa s ňou chce oženiť. Vtom si však Popoluška všimla, že sa blíži polnoc. Spomenula si na slová svojej kmotričky víly a narýchlo vybehla z tanečnej sály. Princ bežal za ňou, ale nemohol ju dobehnúť. Bežala tak rýchlo, že na zámockých schodoch sa Popoluška pošmykla a stratila črievicu, ale musela bežať ďalej. Keď princ vybehol zo zámku, po Popoluške nebolo ani stopy. Na schodoch však uvidel stratenú črievicu.

Črievica bola veľmi malá a princovi hneď napadlo, že práve podľa nej by mohol krásne dievča nájsť. Tá, ktorej bude črievička dobrá, bude jeho žena. Na druhý deň ráno sa princ so svojimi sluhami vydal do všetkých kútov kráľovstva, aby našiel dievča, ktoré by črievičku obulo. Celý deň nemali šťastie a až k večeru dorazili na farmu, kde Popoluška

žila so svojou macochou a sestrami. Sestry sa snažili za každú cenu vkláznut' nohou do črievice, ale nebolo to možné. Bola naozaj príliš malá. A tak zostala len Popoluška. Tá však do črievice vklázla hladko, pretože bola jej!

Sestry takmer pukli od zlosti, ale šťastný princ vzal Popolušku do svojho zámku a čoskoro sa konala veľká a slávna svadba. Dlhé roky sa na ňu spomínalo v celom kráľovstve. Princ a Popoluška žili spolu šťastne, mali veľa detí a na zámku bolo stále plno smiechu a radosti.

ПРО ПОПЕЛЮШКУ

На фермі, у глухому куточку маленького королівства, жила прекрасна дівчина. Через те, що вона щодня прибирала і доглядала за тваринами, її одяг був подертий, а щоки брудні, але навіть це не приховувало її краси. Вона була дуже доброю і скромною. Вона виконувала найважчу роботу на фермі і рідко залишала хвилинку на самоті. Ніхто не називав її інакше, як Попелюшка. З нею на хуторі жили мачуха і дві зведені сестри. Проте всі троє дуже погано ставилися до Попелюшки і їй доводилося терпіти різні образи з їхнього боку.

Одного разу поширилася чутка, що в замку буде велике свято. Королівський бал, на якому красивий молодий принц мав вибрати собі наречену. Сестри Попелюшки відразу почали готуватися, шили дорогі сукні та купували прикраси. У Попелюшки не було ні одягу, ні грошей, щоб його купити. Крім того, мачуха сказала їй, що вона все одно повинна залишатися вдома і працювати. У день балу сестри одягалися і прикрашалися, а Попелюшка підмітала кімнати, і вона дуже шкодувала, що не може піти з ними.

Коли сестри і мачуха пішли на бал, нещасна Попелюшка розплакалася, але в цей момент перед нею з'явилася її хрещена мати – хрещена фея. Вона заспокоювала Попелюшку, гладила її, а потім граціозно махала чарівною паличкою. З гарбуза, що ріс на городі біля хати, вийшла карета, а пара мишей перетворилася на здоровенних білих коней, запряжених у карету. Потім Хрещена Фея вдруجه змахнула чарівною паличкою, і Попелюшка перетворилася на принцесу в красивій сукні, а її домашні туфельки чудесним чином перетворилися на блискучі, прикрашені коштовностями шланги. Тоді тільки хрещена фея сказала їй, що це заклинання закінчиться опівночі. І тому навіть Попелюшка могла піти на бал.

Коли вона увійшла до замку, від її краси у всіх перехопило подих. Навіть сестри не впізнали її в чистому та розкішному одязі. Вона відразу сподобалася принцу і запросив її на танець. Під час танцю він виявив, що Попелюшка не тільки красива, але й дуже мила

та розумна дівчина. І в цю мить він закохався в неї. Він взяв її за руку, пішов з нею до своїх королівських батьків і сказав їм, що хоче з нею одружитися. Але тут Попелюшка помітила, що наближається північ. Вона згадала слова своєї хрещеної феї й поспішила з бальної зали. Князь побіг за нею, але не наздогнав. Вона бігла так швидко, що Попелюшка прослизнула на сходах замку і втратила дух, але їй довелося продовжувати бігти. Коли принц вибіг із замку, від Попелюшки не було й сліду. Проте на сходах побачив загублену кишку.

Кишка була дуже маленька, і царевич одразу подумав, що саме через неї він зможе знайти гарну дівчину. У кого хороші колготки, той і буде дружиною. Наступного ранку принц і його слуги розійшлися по всіх куточках королівства, щоб знайти дівчину, яка б одягла колготки. Цілий день їм не щастило, і лише ввечері вони прибули на ферму, де жила Попелюшка з мачухою та сестрами. Медсестри за всяку ціну намагалися просунути ногу в кишку, але це було неможливо. Вона справді була занадто маленькою. Так і залишилася тільки Попелюшка. Проте воно плавно прослизнуло у піхву, адже воно було її!

Сестри мало не лопнули від гніву, але щасливий принц забрав Попелюшку до свого замку, і незабаром відбулося велике і славне весілля. Багато років про неї пам'ятали все королівство. Принц і Попелюшка жили щасливо разом, у них було багато дітей, і в замку завжди панував сміх і радість.

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU O POPOLUŠKE

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Topánka	Черевик	čerevik
Slúžka	Служанка/Служниця	služanka/ služnycia
Hľadať	Шукати	šukaty
Pozvať	Запросити	zaprosty
Ples	Бал	bal
Šaty	Сукня	sukňa
Myš	Миш	myš
Ušiť	Пошити	pošyty
Objaviť sa	З'явитися	zjavytysia
Krstná mama	Хресна мама / хресний батько	chresna mama / chresnyj baťko
Manžel	Чоловік / Дружина	čolovik/družyna

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- Koľko sestier mala Popoluška?
- Čo musela Popoluška počas dňa robiť?
- Prečo bola Popoluška smutná?
- Prečo si princ Popolušku všimol a vybral?
- Podľa čoho našiel princ Popolušku?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Čo znamená byť – láskavá, milá a dobrá?
- Ktoré postavy v rozprávke boli pyšné a zlomyseľné? Čo to znamená?
- Ako je možné, že sa Popoluška dostala na ples?
- Ako ste zistili, že sa Popoluške dostalo spravodlivosti?
- Prečo sa k Popoluške kmotrička víla tak pekne/dobre správala?
- Ako by ste zisťovali vy, kde hľadať Popolušku?

Návrhy na hry v skupine detí

- **Hra na počúvanie, porozumenie významu slov**
Deti si sadnú do kruhu a pokúsia sa prerozprávať dej rozprávky tak, že každé dieťa povie jednu vetu. Postupujeme v poradí v akom sedia vedľa seba. Môžeme im pomôcť obrázkom alebo gestom.
- **Hra na podporu jazyka a reči**
Tvorba protikladov slov: smutná, špinavá, krásna, usilovná, šaty dlhé, dobrá, láskavá, pyšná, zlomyseľná, topánka malá, široká.
- **Hra na pozornosť, farby a poznávanie geometrických útvarov**
Stavanie hradu z priestorových geometrických útvarov – určovať ich počet, farbu a iné priestorové požiadavky (vľavo od, vpravo od, hneď za) podľa zadania pedagóga, aj detí.
- **Hra na podporu rozprávania**
Najskôr si učiteľka pripraví 2 – 3 pantomimické vyjadrenia bežných denných činností v domácnosti, pričom deti ich budú hádať. Potom dáme deťom priestor na rozprávanie, s akými činnosťami ony doma pomáhajú.

Návrhy na hry v rodine

- **Pracovno-výtvarné činnosti**
Vytvoríme si papierové bábky (z roliek z toaletného papiera) postavy z rozprávky. Postupujeme kreslením, lepením farebného papiera, kúskov textilu, gombíkov a pod.
- **Pracovno-výtvarné a hudobné činnosti**
Z roliek, semien (šošovica, fazuľa, ryža, hrach, mrkva) si môžeme lepením vyrobiť aj rozmanité rytmické nástroje a spoločne si môžeme vymyslieť rytmus a melódiu k tancu.

Námet na hudobné činnosti

- **Percepčné a hudobno-pohybové činnosti**

Počúvanie reprodukovanej hudby z Youtubu – melódie, piesne, ktoré sú vhodné na ples, vyberanie a určovanie – ktoré sú tichšie, hlasnejšie, pomalé, rýchle. Deti môžu na ne vymýšľať elementárne krokové variácie. Môžu si v skupinách pripraviť svadobný tanec pre princa a Popolušku.

Námet na výtvarné činnosti

- **Hry na podporu pracovno-výtvarných zručností**

Zhotovenie plesových šiat pre Popolušku. Deti si skladaním papiera do harmoniky vytvoria akoby dlhú sukňu, ktorej bočné okraje nalepia na výkres. Potom dokreslia hornú časť tela a odev. Nemali by zabudnúť na topánky. Šaty môžu vyfarbiť, ale zároveň môže na ne dolepiť aj rozmanité drobné ozdoby, trblietky a pod.

O ČERVENEJ ČIAPOČKE

Bolo raz jedno dievčatko. Keď sa naučilo chodiť, babka mu ušila krásnu červenú čiapku a vyzdobila ju bielou výšivkou. Dievčatko veľmi rado túto čiapku nosilo, a preto ho volali Červená čiapčka.

Raz však babka ochorela. Mama zavolala na Červenú čiapčku, ktorá sa vonku hrala s deťmi a poprosila ju, aby zanesla babke obed. Čiapčka poslúchala. Mama jej dala do košíka jedlo a upozornila ju, aby sa nezastavovala. Červená čiapčka mamičke zamávala a vybrala sa k starej mame. Išla tou lesnou cestičkou, ktorou k nej chodievala.

Pri chodníčku uvidela rozkvitnuté drobné kvietky, a tak sa rozhodla, že zopár natrhá starej mame, aby ju potešila. Keď Čiapčka trhala kvietky, tak sa k nej prihovril hrubý hlas:

- Červená čiapčka, pre koho trháš tie kvietky?
- Pre starú mamu.
- A načo jej budú?
- Je chorá a chcela som ju potešiť.
- A kde býva tvoja babka?
- Býva neďaleko, v tomto lese, – odvetila Čiapčka bez toho, aby si uvedomila nebezpečenstvo.

Vlk nestrácal ani sekundu, pokračoval cestičkou, aby sa vydal k chalúpku, kde bývala.

Kým Červená čiapčka trhala kvietky, tak vlk vošiel do chalúčky a starú mamu zožral. Zistil, že mal málo a ešte by niečo zjedol, preto mu napadlo, že si oblečie nejaké šaty starej mamy, na nos si dá okuliare, schová sa pod perinu, aby vyzeral ako babka, a chystal sa zožrať aj Červenú čiapčku.

Čiapčka medzitým bola už skoro pri domčeku. Keď zaklopala na dvere, tak zvnútra sa ozvalo hrubým hlasom:

- Ďalej, je otvorené!
- Babka, priniesla som ti kvietky a jedlo! – radostne odo dverí zvolala.

No keď uvidela starú mamu, tak sa začudovala.

- Babka, a ty prečo máš také veľké uši? – spýtala sa Červená čiapčka.

- To preto, aby som ťa lepšie počula, – povedal vlk pomaly, akoby napodobnil hlas starej mamy.
- A prečo máš také veľké oči?
- To aby som ťa lepšie videla.
- Babka, a prečo máš také veľké zuby? – čudovala sa Čiapočka.
- Aby som ťa mohol zjesť! – zakričal vlk, vyletel z postele a začal Čiapočku naháňať.

Veru, stihol ju uchmatnúť a zjesť. Potom si taký najedený ľahol do postele a zaspal.

Tu išiel babičku navštíviť horár. Zaklopal, vošiel a vidí, že v posteli spí a spokojne si hlasno odľukuje namiesto starej mamy vlk. Horár sa zhrozil! Počul, že v jeho bruchu niekto kričí o pomoc. Horár neváhal, rozpáral vlkovi brucho a z neho vyskočili Červená čiapočka so starou mamou.

Babka vedela dobre šiť, tak jej napadlo, že vlkovi to brucho rýchlo zašijú. Horára poslala von po kamene a Červená čiapočka jej navliekla do ihly niť. Vlkovi dali rýchlo do brucha kamene, babka mu ho zašila a schovali sa. Čakali, čo sa bude diať, keď sa vlk prebudí.

Keď sa vlk zobudil, bol akýsi ubolený a smädný. Tak sa pomalými a ťažkými krokmi vybral k studni. Keď sa chcel napiť, naklonil sa a ťažké kamene v bruchu ho stiahli do studne. Všetci traja si vydýchli. Babka vďačne pozvala horára a Červenú čiapočku na hostinu. Červená čiapočka dala do vázy kvietky a pomohla s hostinou starej mame. Potom sa pobrala známou cestičkou domov. Už sa nezastavovala, ale išla tak, ako jej to radila mama.

ЧЕРВОНА ШАПОЧКА

Жила колись в одному селі маленька дівчинка, та така красуня, що кращої за неї, мабуть, ніхто й не бачив. Мати любила її до нестями, а бабуса ще більше. Добра бабуса зшила для внучки червону шапочку, яка була їй так до лиця, що дівчинку всі почали звати Червоною Шапочкою.

Одного разу мати напекла пиріжків і каже:

– Піди до бабусі, довідайся, як вона поживає, бо мені казали, що вона нездужає. Віднеси їй пиріжка і цей горщик масла.

Червона Шапочка хутко зібралась та пішла до своєї бабусі, яка жила в іншому селі. Йде вона лісом, коли раптом зустрівся їй

вовк. Йому відразу ж захотілося з'їсти дівчинку, але він не наважився це зробити, бо поблизу в лісі були лісоруби. От він питає, куди вона йде. Бідна дівчинка, не знаючи, що дуже небезпечно зупинятися в лісі і слухати вовка, відповідає йому:

- Я йду навідатись до своєї бабусі й несу їй пиріжок та горщикок масла, які матуся передала їй.
- А чи далеко вона живе ? – питає вовк.
- Так, далеко, – відповідає йому Червона Шапочка, – он за тим вітряком, бачите, в першому будиночку в селі.
- Гаразд, – каже вовк, – я теж піду до неї навідаюсь. Я ось цією стежкою піду, а ти йди он тією, побачимо, хто з нас швидше прийде.

І вовк щосили побіг найкоротшою стежкою. А дівчинка пішла довшою стежкою та ще гралася, збирала горіхи, бігала за метеликами і робила букети з квіточок. Вовк миттю добіг до бабусиноного будиночка і постукав у двері: тук-тук.

- Хто там?
- Це ваша внучка, Червона Шапочка, – відповів вовк, змінивши голос.
- Я принесла вам пиріжка і горщикок масла. Це матуся передала.

Добра бабуся лежала в ліжку, бо справді трохи нездужала. Вона гукнула йому:

- Смикни за мотузочку, клямка й відкриється.

Вовк смикнув за мотузочку, і двері відчинилися. Тут він накинувся на бабуся і зжер її одразу, бо він уже понад три дні нічого не їв. Потім зачинив двері, ліг на бабусине ліжко і почав чекати Червону Шапочку. Незабаром дівчинка прийшла і постукала: тук-тук.

- Хто там?

Червона Шапочка спочатку перелякалась, почувши грубий голос вовка, але потім подумала, що, мабуть, у бабусі нежить, і відповіла:

- Це ваша внучка, Червона Шапочка. Я принесла вам пиріжка і горщикок масла. Це матуся передала.

Вовк гукнув їй трохи ніжнішим голосом:

- Смикни за мотузочку, клямка й відкриється.

Червона Шапочка смикнула за мотузочку, і двері відчинилися. Побачивши, що дівчинка ввійшла до кімнати, вовк сховався під ковдру та й каже:

- Поклади пиріжок на скриню і горщикок там постав, а сама йди полеж зі мною.

Червона Шапочка лягла в ліжко і дуже здивувалась, коли побачила, який вигляд в її бабусі.

- Бабусю, які ж у вас руки великі! – каже вона.

- Це щоб міцніше тебе обнімати, онученько!
- Бабусю, які ж у вас ноги великі!
- Це щоб краще бігати, дитинко!
- Бабусю, які ж у вас вуха великі!
- Це щоб краще чути, дівчинко!
- Бабусю, які ж у вас очі великі!
- Це щоб краще бачити, онученько!
- Бабусю, які ж у вас зуби великі!
- А це щоб тебе з'їсти!

З цими словами злий вовк накинувся на Червону Шапочку і з'їв її.

Але на щастя, в той самий час мимо будиночка проходили лісоруби із великими сокирами. Вони почули шум, вбігли до будиночка та вбили вовка. А потім розрізали йому череву, а звідти вилізли бабуса й Червона Шапочка, живі та здорові.

Zdroj: https://xn--80aaukc.xn--j1amh/chervona_shapochka.html

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU O ČERVENÉJ ČIAPOČKE

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Červená	Червона	čerovna
Zelená	Зелена	zelena
Čiapočka	Шапочка	šapočka
Okuliare	Окуляри	okuliary
Posteľ	Ліжко	ližko
Dievča	Дівчинка	divčinka
Babka	Бабуся/ Бабка	babusia
Les	Ліс	lis
Košík	Корзина / кошик	Korzyna/košik
Jedlo	Їжа	jiža

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- Povedz jednu postavu, ktorá vystupuje v rozprávke.
- Koho prvého stretla Červená čiapočka v lese?
- Ku komu išla Červená čiapočka s košíkom a prečo?
- Aké jedlo mohla niest' Červená čiapočka babke?
- Prečo si vlk ľahol do babkinej postele?
- Prečo vyslobodili babičku a Červenú čiapočku z vlkovho brucha?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Začiatok rozprávky nebol v lese. Kde to bolo?
- Čo sa stalo, že zrazu mala babka veľké uši, oči a hrubý hlas?
- Prečo vlk babku zjedol?
- Ako nám môže ublížiť na prechádzke lesom vlk?
- Ako by si ty potrestal zlého vlka?

Návrhy na hry v skupine detí

- ***Hry na sluchové vnímanie***

Pripravíme si obrázky postáv z rozprávky. Učiteľka bude imitovať jednou vetou niektorú z postáv a úlohou detí bude uhádnuť, o ktorú postavu ide, a po uhádnutí k nej priradíme obrázok. Svoje tvrdenie, podľa čoho ju spoznali, majú zdôvodniť.

- ***Hry na matematické operácie***

Využijeme obrázky z predchádzajúcej aktivity. Deti si vyberú po jednom z obrázkov postáv. Ich úlohou bude postaviť sa do zástupu tak, aby vyjadrovali dej rozprávky. Dejovú postupnosť rozprávky slovne komentujeme – *Kto bol v rozprávke na začiatku? Potom sa vybrala do lesa a niekoho stretla. Keď budú deti v zástupe, spoločne si ich spočítame – číselným radom. (Učiteľka sa postaví pred prvé dieťa, aby deti vedeli, kde je začiatok.)* Potom si túto aktivitu s obrázkami preniesieme na plochu. Nezabudneme pri ukladaní dodržať smer zľava doprava. Môžeme tiež vytvárať skupiny, napr. *Kolko ľudí vlk zjedol?* Z obrázkov tvoria skupiny a určujú počet.

Návrhy na hry v rodine

- ***Hry na podporu počúvania a rozprávania***

Podľa čoho by si spoznal Červenú čiapočku? Čo robievala babka v chalúpke? Popíš, ako vyzeral vlk.

- ***Hry na podporu schopnosti dohodnúť a rozhodnúť sa***

Deti si môžu spoločne s rodičmi zhotoviť zo škatule *lesný televízor* a zahrajú sa na televízneho redaktora, ktorý navštívi les a informuje, čo sa tam udialo alebo lesné divadlo – rozohrajú si stretnutie dvoch postáv z rozprávky.

Námet na hudobné činnosti

- **Percepčné a hudobno-pohybové činnosti**

Môžeme si vypočúť rôzne verzie rozprávok s hudobným vstupom do deja, ktoré nájdeme na Youtube. Rovnako si môžeme zatancovať medvedí tanec na pieseň *Medved'ku, daj labku*, lebo v lese môžeme stretnúť aj medveďa, pred ktorým máme byť opatrní.

Námet na výtvarné činnosti

- **Maľovanie, skladanie, strihanie, lepenie**

Namaľovať si les. Z farebného papiera vystrihnúť, naň dokresliť Červenú čiapočku. Môžeme využiť aj jednorazové farebné tanier, prípadne kúsky vlny, látky. Môžeme zvoliť aj prácu v skupinách a deti vytvoria viac postáv z rozprávky.

PRINCEZNÁ NA HRÁŠKU

Bol jeden zámok a žila v ňom kráľovská rodina – kráľ, kráľovná a princ. Princ mal dobré srdce, zaujímal sa o svojich poddaných. Každý deň si našiel čas, aby sa porozprával so záhradníkom, kuchárom alebo služobníctvom. Mali ho radi, lebo sa im v kráľovstve dobre žilo.

No keď princ dospel, nastal čas, aby sa oženil. Nájsť si nevestu však nebolo ľahké. Kráľ s kráľovnou mu núkali jednu princeznú za druhou, no jemu sa žiadna nepáčila.

- Milý synku, na zajtra sme pozvali na návštevu princeznú z Východného kráľovstva. Uvidíš, možno sa ti zapáči. A tak nechali pripraviť veľkú hostinu.

Keď svitol nový deň, pred kráľovským zámkom zastavil koč. Ozýval sa z neho smiech, ako keď zvončeky cinkajú. Vystúpila z neho usmievavá zlatovlasá princezná s milou tvárou. Natešene sa rozbehla rovno cez záhony kvetov, pričom črievičkami podupala fialky aj snežienky, o ktoré sa záhradníci s námahou a láskou starali. Neskôr na hostine tu trošku odjedla, tam kúštik odhryzla. Jedlo zdvorilo pochválila, ale väčšiny dobrôt sa ani nedotkla. Nezjedené dobroty len presúvala po tanieri hore-dolu a popritom ustavične štebotala veselým hláskom.

Princ si dobre všimol smutný výraz v tvári záhradníka, ktorému pošliapala hriadky, aj kuchára, ktorého jedlom tak plytvala. Nuž princ pošepkal matke:

- Mama, toto nie je princezná pre mňa.

A bolo po nádhernej neveste.

Na druhý deň sa prihovorila princovi kráľovná s ďalším návrhom:

- Milovaný synku, dnes sme pozvali na večeru princeznú zo Západného kráľovstva. Táto sa ti bude možno viac páčiť.

Keď sa nad kráľovstvom rozprestrel večer, na okná začal bubnovať hustý dážď, vtedy zastavil pred zámkom ligotavý koč. Bola v ňom princezná s havraními vlasmi a očami trblietavými ako hviezdy na oblohe. Z koča však nevystřčila ani nos, len okríkla sluhov, aby jej prišli položiť suchý koberec až do paláca – vraj preto, aby nezamazala zámocké podlahy. Rozkladali jej teda koberec, držali dáždniky, aby si nezafúľala drahé šaty. Princezná bez poďakovania preletela po koberci okolo sluhov rovno do zámku, až sa ocitla pred princom. Princ však nehľadel na ňu, ale na svojich uzimených a premoknutých sluhov. No keď potom princeznú slušne privítal, v nestráženej chvíli sklamane pošepol kráľovi:

- Otec, toto veru nie je princezná vhodná pre mňa.

A tak ani z tejto nevesty nič nebolo.

Lejak neutíchal, kráľovskí rodičia mali chmúrnú náladu a v tom daždi na tretí deň počujú, že na kráľovskú bránu ktosi búcha. Keď stráže otvorili bránu, kráľovská rodina s údivom pozerala. Za bránou stála zablatená drobná postava, zmoknutá ako myš a celá sa triasla od zimy.

- Prosím vás, nechajte ma prenocovať. Zastihla ma búrka a načisto som premokla, – poprosilo to drobné stvorenie.
- Kto si, že si si prišla pýtať nocľah rovno do kráľovského zámku? – prekvapene sa spýtal princ. Bez váhania si zložil plášť a zahalil doň tú útlú osôbku, aby sa zohriala.

Ona sa vdáčne uklonila, podakovala aj strážu, že ju pustili dovnútra. Potom si kúskom plášťa utrela tvár, usmiala sa a povedala:

- Ja som predsa princezná.

Šaty však mala roztrhané a zablatené, vôbec nevyzerala ako princezná. Kráľovná len nesúhlasne krútila hlavou. To dievča sa jej nepozdávalo. Princ sa však za ňu prihovárал:

- Prichýľme ju.

Kráľovná najskôr váhala, no neskôr dostala nápad a povedala:

- Dobré teda, radi ti poskytneme nocľah a pohostenie. A bude sa ti u nás spať ako v bavlne.

Kým sa dievčina osušila a umyla si tvár, kráľovná nechala pre ňu pripraviť jednu z komnát. Sluhom prikázala nanosiť na posteľ rovnakých dvadsať mäkučkých matracov a na ne položiť ešte dvadsať páperových perín. Potom si kráľovná vypýtala od kuchára jeden drobný hrášok a potajomky ho vsunula pod spodný matrac. Potom zaviedla dievčinu do honosnej komnaty a popriala jej dobrú noc.

Nadišlo ráno. Celé kráľovstvo čakalo, kedy sa dievčina prebudí. Na ich veľké prekvapenie však zistila, že dievča už dávno vstalo. Ustlalo si po spánku posteľ a už čaká a veselo si pospevuje. Princ jej ani nestihol povedať dobré ráno a už ho kráľovná predbehla slovami:

- Ako sa ti spalo na našej kráľovskej posteli?
- Drahá kráľovná, milý princ, ďakujem za vašu pozornosť. Som vdáčná, že ste ma na noc prichýlili, – zdvorilo podakovala. Ďakujem aj vašim služobníkom, že mi pripravili mäkučkú posteľ, no celú noc som oka nezažmurila. Ustavične ma niečo tlačilo.

Keď to kráľovná počula, od prekvapenia radostne zhíkla.

- Tak ty si naozaj princezná! Kto iný než jemnocitná princezná by pod dvadsiatimi matracmi zacítil jeden drobný hrášok.

A princ sa len usmieval. No nie kvôli hrášku, ale preto, že táto princezná je citlivá, slušná a úctivá, a to nielen ku kráľovskej rodine, ale aj k služobníctvu. A vyhlásil s potešením:

- Nuž, toto je princezná pre mňa!

A tak sa v kráľovskom zámku konala svadba. A čo maličký hrášok? Ten si dobre schovali. Možno pre budúceho princa alebo princeznú.

ПРИНЦЕССА НА ГОРОШИНЕ

Жил-был принц, он хотел взять себе в жены принцессу, да только настоящую принцессу. Вот он и объехал весь свет, искал такую, да повсюду было что-то не то: принцесс было полно, а вот настоящие ли они, этого он никак не мог распознать до конца, всегда с ними было что-то не в порядке. Вот и воротился он домой и очень горевал: уж так ему хотелось настоящую принцессу.

Как-то к вечеру разыгралась страшная буря; сверкала молния, гремел гром, дождь лил как из ведра, ужас что такое! И вдруг в городские ворота постучали, и старый король пошел открывать.

У ворот стояла принцесса. Боже мой, на кого она была похожа от дождя и непогоды! Вода стекала с ее волос и платья, стекала прямо в носки башмаков и вытекала из пяток, а она говорила, что она настоящая принцесса.

- Ну, это мы разузнаем! – подумала старая королева, но ничего не сказала, а пошла в опочивальню, сняла с кровати все тюфяки и подушки и положила на доски горошину, а потом взяла двадцать тюфяков и положила их на горошину, а на тюфяки еще двадцать перин из гагачьего пуха.

На этой постели и уложили на ночь принцессу.

Утром ее спросили, как ей спалось.

- Ах, ужасно плохо! – отвечала принцесса.
- Я всю ночь не сомкнула глаз. Бог знает, что там у меня было в постели! Я лежала на чем-то твердом, и теперь у меня все тело в синяках! Это просто ужас что такое!

Тут все поняли, что перед ними настоящая принцесса. Еще бы, она почувствовала горошину через двадцать тюфяков и двадцать перин из гагачьего пуха! Такой нежной может быть только настоящая принцесса.

Принц взял ее в жены, ведь теперь-то он знал, что берет за себя настоящую принцессу, а горошина попала в кунсткамеру, где ее можно видеть и поныне, если только никто ее не стащил.

Знайте, что это правдивая история!

Zdroj: <https://kolobook.org/kazka-printsesa-na-goroshin-gans-kr-st-an-andersen/>

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU PRINCEZNÁ NA HRÁŠKU

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Nevesta	Наречена	narečena
Záhadná	Таємнича	tajemnyča
Špeciálna	Спеціальна/навмисна	specialna/navmysna
Skúška	Іспит/ экзамен	ispyt/ekzamen
Kuchár	Кухарь	kuchar
Zahradník	Садівник	Sadivnyk
Umývať sa	Вмиватися	Vmyvatysia
Matrac	Матрас	matras
Perina	Перина	peryna
Modrina	Синець	synec

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- Ktoré boli hlavné postavy v rozprávke?
- Kde žijú princezné v rozprávkach?
- Aké sú to havranie vlasy? Kto z nás také má?
- Prečo boli záhradník a kuchár smutní?
- Aká príhoda prezradila, že do zámku neprišla obyčajná dievčina, ale princezná?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Kedy hovoríme, že je smiech, ako keď zvončeky cinkajú?
- Aký je rozdiel medzi matracom a dekou?
- Ako môže byť zariadený zámok?
- Čo všetko by si prestreli a nachystali na stôl, keby prišli hostia?
- Ktoré ovocie a zeleninu poznáš, čo z nej ti chutí a čo nie?
- Prečo sa dievčina, keď jej otvorili bránu, uklonila a poďakovala?
- Podľa čoho zistila kráľovná, že je to princezná?

Návrhy na hry v skupine detí

- ***Dramatizácia rozprávky***

Učiteľka môže deťom čítať rozprávku v role rozprávača a nechá deti, aby voľne hovorili repliky, ktoré v rozprávke hovorili postavy. (Zásadne im dopredu nehovoríme, akú vetu majú povedať, lebo nezistíme, či deti deju rozumejú. Môžu im skôr poradiť iné deti.) K vyjadreniu predstavy deja im pomôžeme aj tak, že využijeme postieľku/ležadlo, podušky, paplóny.

- ***Pantomimické hádanky***

Vždy jedno z detí bude mimikou a pohybom celého tela vyjadrovať činnosť niektorej z postáv, ostatné deti budú hádať. Môže to byť kuchár, záhradník, pyšná princezná, zmoknutá dievčina, princ, ktorý si vyberá nevestu, kráľovná, ktorá potajomky dáva pod matrac hrach a podobne. Obmenou tejto hry môžu byť aj hádanky, keď deti budú podľa spôsobu jedenia hádať, čo jedli na hostine – melón, zákusok, niečo štiplavé a pod. Tu môže učiteľka deťom pomáhať aj s námetom, ale necháme na dieťa jeho spôsob konzumovania jedla a vyjadrenie chuti. Tu môžeme dať do popredia aj našu inakosť a dôležitosť rešpektovania.

- ***Hra na podporu dôvery a hmatového vnímania***

Hru odporúčame robiť vo dvojiciach. Jeden z dvojice má zatvorené oči (alebo zaviazané). Druhé dieťa ho vedie tak, že jednou rukou drží jeho predlaktie a druhou zápästie. Vedie ho k rozmanitým trom predmetom v miestnosti. Dieťaťu odviažeme oči a vyzveme ho, aby sa nám pokúsilo povedať, čoho, akého predmetu sa v miestnosti dotýkalo.

Návrhy na hry v rodine

- ***Cvičenie na manipuláciu s potravinami***

Pripraviť si s dieťaťom ovocné špízy ako náhradu napríklad nedeľnej maškrtky.

- ***Cvičenia na zmyslové vnímanie***

Zahrať sa na hádanie chutí jedla so zaviazanými očami (čokoláda, horčica, paradajka a pod.) Kúsky potravy 3 – 4 kúsky si vopred pripraví aj dieťa aj rodič, nesmú o sebe vedieť. Podobne to môže byť s vôňou.

Námet na hudobné činnosti

- ***Vokálne a rytmicko-inštrumentálne činnosti***

S deťmi budeme vyjadrovať spôsoby dažďa – mrholí; padajú pomaly, ale ťažké kvapky; silný dážď, prudký a silný lejak atď. Najskôr môžeme všetci spolu, postupe deti dáme do skupín a budeme skupiny dirigovaním usmerňovať. S týmito motívmi, ktorými môžeme u detí podporovať zmysel pre dynamiku a tempo, môžeme variovať aj spoločný alebo skupinový spev, napríklad piesňou Prší, prší.

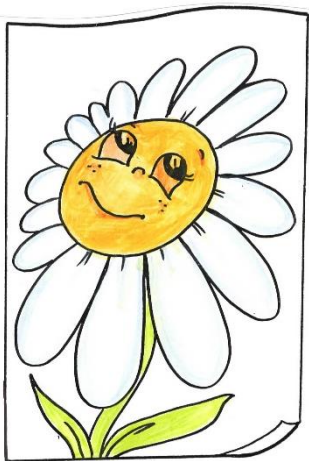
Námet na výtvarné činnosti

- **Cvičenie na jemnú motoriku a pozornosť**

Konštruovanie s použitím modelovacej hmoty (môžeme použiť klasickú plastelínu alebo hrášok) a špáradiel. Z modelovacej hmoty si deti vyrobia guľičky, ktoré spájajú špáradlami do geometrických tvarov.

SEDMOKRÁSKA

Vedľa cesty stál dom. Vpredu mal záhradku s kvetmi a pred ňou farebný plot. Blízko plotu, uprostred zelenej trávy, rástla malá sedmokráska. Slnko na ňu svietilo rovnako ako na veľké, bohato rozkvitnuté kvety v záhrade. Aj ona rástla a kvitla každou hodinou.

Jedného rána, keď rozkvitla dokorán, jej jagavé biele lupienky sa rozbiehali ako lúče okolo malého žltého slniečka. Vôbec nemyslela na to, že je medzi kvetmi malá, a preto ju nikto neuvidí. Bola so sebou spokojná a denne sa obracala k teplému slniečku. Pozerala naň a počúvala, ako v záhrade spieva škovránok.

Bola malá a bola šťastná. Mala takú radosť, ako keby bol veľký sviatok, a zatiaľ bol obyčajný pondelok. Všetky deti boli v škole. Kým deti sedeli v laviciach a učili sa, ona sedela na svojej zelenej stonke a tiež sa učila – od slniečka, od trávy, od chrobáčikov aj od škovránka. V tichosti a pozorne načúvala, aký jasný a krásny je spev škovránka, akoby sa jej prihovárал. Dívа sa na neho, hľadá do výšky a pozoruje, aký je šťastný.

- To azda z toho, že môže spievať a lietať, – pomyslela si sedmokráska.

Nezávidela mu a netrápilo ju, že ona je maličká a ona to nedokáže. S ľahkosťou si povzdychla.

- Ja predsa vidím a počujem. Slniečko na mňa svieti, vetrík ma bozkáva a to sú veľké dary.

Za plotom boli s ňou ešte ďalšie veľké a pyšné kvety. No čím menej voňali, tým väčší sa vyvyšovali. Pivónie sa nadúvali, aby boli väčšie než ruže. Tulipány sa vyfarbili najkrajšími farbami, a pretože to vedeli, držali sa vzpriamene, aby ich bolo lepšie vidieť. Malú sedmokrásku si ani nevšimli. Zato ona nakláňala k nim hlávku, aby ich videla a mohla obdivovať.

- Aké sú bohaté a krásne! Veru, k nim isto zlietne ten nádherný vtáčik aj na návštevu. Ešteže som tak blízko nich, aspoň uvidím niečo z tej nádhery!

V tom priletel škovránok:

- Čiri-ri! Čiri-ri!

No neprihovárал sa tulipánom ani pivóniám, kdeže. Priletel do trávy rovno k nej – k malinkej sedmokráske. Malý vtáčik okolo nej radostne tancoval a pospevoval:

- Čiri-ri! Aká mäkučká je tráva! A tu hľa, aký roztomilý kvietok so zlatým slniečkom a so striebrom na sukienke!

Žltý krúžok v kvietku naozaj vyzeral ako zo zlata a malé bielo-ružové lístočky dookola sa jagali. Sedmokráska žiarila šťastím. Vtáčik ju pobozkal, zaspieval jej a potom zasa vyletel do belasých výšok. Sedmokráska najskôr trochu hanblivo, ale potom veľmi spokojná pozrela na kvety v záhrade. Ved' videli tú poctu a šťastie, čo ju postretlo. Musia vedieť, že má radosť! Ale tulipány sa ešte väčšmi vypínali ako predtým. Tvár im zhrnatela a očervenela, lebo sa hnevali. Pivónie sa vzdorovito nafúkli a vytrčali tak, že jej tienili. Dobre, že nevedeli hovoriť, inak by bola sedmokráska od nich všeličo počula.

Úbohý kvietok. Videl, že nemajú veľké kvety dobrú náladu a trápilo ho to. Vtom prišlo do záhrady dievča a zamierilo rovno k tulipánom. Natrhlo z nich kyticu a odišlo.

- Ach, to je strašné, už je s nimi koniec, – pomyslela si sedmokráska.

Sedmokráska bola rada, že je v tráve za plotom a že je len malým, chudobným kvietkom. Keď slnko zapadlo, zaspala a celú noc sa jej snívalo o slniečku a vtáčikovi.

Na druhý deň ráno, keď sedmokráska zasa šťastná vystrela svoje biele lupienky a usmiala sa na slniečko, poznala hlas vtáčika. Jeho pieseň však bola smutná. Škovránok žialil. V noci ho chytili akísi ľudia a dali do kletky pri otvorenom okne. Tam spieval o slobodnom a šťastnom lietaní v povetrí. Spieval o mladej zelenej tráve, o nádhernej modrej oblohe. Bol smutný, že sedel zavretý v úzkej kletke.

Malá sedmokráska by mu tak rada pomohla, ale nevedela ako. Veru, bolo to ťažké vymyslieť. Celkom zabudla na to, ako sa pred tým tešila z toho, aké je vôkol nej všetko pekné, ako slniečko hreje. Teraz myslela iba na chyteného vtáčika, pre ktorého však nevedela vôbec nič urobiť.

Vtom vyšli zo záhrady dvaja malí chlapci. Šli rovno k sedmokráske, ktorá netušila, čo zamýšľajú.

- Tu môžeme vytrhať pekný trávnik pre škovránka, – povedal jeden chlapec a začal dohlboka trhať trávku okolo sedmokrásky, takže bola práve uprostred.
- Vytrhni ten kvietok! – povedal druhý chlapec a sedmokráska sa zatriasla strachom.

Keď ju vytrhnú zo zeme, to znamená, že príde o život. A teraz by tak rada žila. I keď by sa dostala s trávnikom do kletky k chytenému škovránkovi! – uvažuje.

- Nie, nechajme ho tam! Je to pekná ozdoba!- presvedčil ho ten prvý.

Sedmokráska tam zostala a tak nešla do kletky k chytenému škovránkovi. Ale úbohý vtáčik len žalostne v kletke nariekal nad stratenou slobodou. Bil krídelkami do železných drôtov na úzkej kletke.

Malá sedmokráska nevedela hovoriť, nemohla ho potešiť, hoci si to veľmi želala. Tak prešlo celé predpoludnie.

- Nie je tu voda, – narieka škovránok. Všetci sú preč a zabudli mi dať čo len kvapku na pitie! Hrdlo mi vyschlo a páli ma v ňom! V tele akoby som mal oheň a vzduch je taký ťažký!

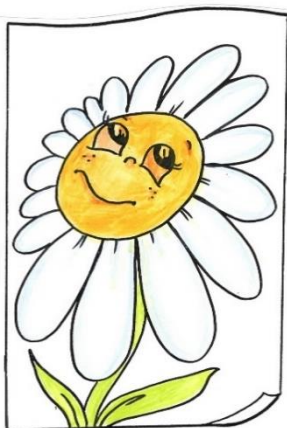
Položil zobáček do chladnej trávy, aby sa aspoň trocha osviežil. Tu zazrel sedmokrásku. Kývol jej, pobožkal ju a povedal:

- Aj ty musíš zvädnúť, úbohý kvietok! Teba a tento kúsoček zeleného trávniku mi dali za celý svet, čo som mal vonku! Každé steblo trávy má byť pre mňa zeleným stromom a každý z tvojich bielych kvetných lupienkov voňajúcim kvetom! Ach, koľko som stratil.
- Čo by ho len mohlo potešiť? – háda sedmokráska, ale nevie sa ani pohnúť. Avšak vôňa, ktorá vychádzala z jej jemných lupienkov, bola teraz oveľa silnejšia, než obyčajne býva. Aj vtáčik to spozoroval. A hoci umieral od smädu a v bolesti odšklbával zelené steblá trávy, kvietku sa ani nedotkol.

Bol večer a nikto neprišiel, aby priniesol vtáčikovi vodu. Vtáčik vystrel krídelká a jeho spev sa zmenil v bolestné pípanie. Hlavička mu klesla ku kvietku a srdce mu puklo žiaľom a túžbou. Sedmokráska už nemohla usnúť ako minulý večer, len žalostne zvesila hlávku k zemi.

Chlapci prišli až ráno a keď videli, že vtáčik zomrel, plakali. Vyplakali veľa slz, ale vykopali mu pekný hrobček a ozdobili ho lístkami z kvetov. Pokým žilo a spievalo, zabudli naň, nechali ho v klietke sedieť o smäde, ale teraz ho oplakali a dostalo sa mu všetkej nádhery. Kúsok trávniku so sedmokráskou vyhodili na cestu. Nikto na ňu nepomyslel. Veď ona najväčšmi cítila s malým vtáčikom, a tak rada by ho bola potešila.

РОМАШКА

За містом, коло шляху, стояла дача. Ти її, напевне, колись сам бачив! Перед нею – маленький квітничок, а навколо пофарбований паркан. Коло самісінького паркану, біля рівчака, у м'якій зеленій траві росла маленька ромашка.

Сонце голубило її так само тепло й ніжно, як і великі розкішні квіти в саду, і через те вона росла просто не день у день, а щохвилини. Одного ранку вона зовсім розцвіла: її маленькі блискучо-білі пелюстки промінням розходились від золотого сонечка, що було посередині.

Ромашка не думала про те, що жодна людина не побачить її тут, у траві, і що вона простенька, непоказна квітка. Ні, вона була дуже задоволена, вона повернулася до теплого сонця, дивилась на нього і слухала жайворонка, що співав у височині.

Маленька ромашка була така щаслива, ніби на свято, хоч це був просто понеділок. Усі діти сиділи в школі за партами й чогось навчалися, вона сиділа на своїй зеленій стеблинці – також училася: в теплого сонечка, в усього, що було навколо неї. Ромашці здавалось, що маленький жайворонко співає так добре й дзвінко про все те, що вона зараз відчуває. Ромашка з захопленням дивилась угору на щасливу пташку, яка може літати й співати. Але вона не сумувала, що сама цього не могла.

- Адже я бачу і чую, – думала вона, – сонце світить мені, вітерець цілує. О, мені дано багато хорошого!"

В садку за парканом росло багато поважних, гордих квітів. Чим менше вони пахли, тим більше пишалися. Півонії надувалися, щоб бути такими ж великими, як троянди, але ж не в розмірі справа!

Найбарвистіші були тюльпани: вони це добре знали і трималися рівно, щоб їх було краще видно. Вони всі не звертали ніякої уваги на молоденьку ромашку за парканом, але тим уважніше розглядала їх ромашка й думала:

- Які вони пишні та прекрасні! Напевне, до них злетить ця чудова пташка! Яка я рада, що росту так близько і можу бачити всю їхню красу.

І тільки вона це подумала, як почулося "кві-кві", і злетів жайворонко, але не до півонії і не до тюльпанів,— ні, він злетів низько в траву до простенької ромашки. Ромашка від радості так злякалася, навіть не знала, що й подумати.

Маленька пташка кружляла навколо неї і співала:

- Ой, яка м'якенька травичка! Ой, яка мила маленька квіточка з золотим серцем і в срібному вбранні!

Справді, жовта середина ромашки ясніла золотом, а білі пелюсточки навколо блискотіли, як срібло.

Яка щаслива була маленька ромашка, – ні, цього ніхто й уявити не може! Пташка цілувала її дзьобиком, співала для неї, а потім знову підносились у блакитну височину. Напевне, минуло з чверть години, поки ромашка отямилась! Трохи соромливо, але щиро й радісно подивилась вона на інші квіти в садку.

Вони ж бачили те щастя й ту честь, що їй припала, вони ж мусили зрозуміти, яка це була радість. Але тюльпани запишалися ще дужче, ніж раніш, і такі колючі та червоні стали спересердя їх обличчя! Тупоголові півонії понадимались. Це добре, що вони не вміли розмовляти, а то б багато наговорили ромашці! Бідна маленька квітка побачила, що вони зовсім не в гарному настрої, і від щирого серця пожаліла їх.

У цей час вийшла в садок дівчинка з великим гострим блискучим ножем. Вона підійшла до тюльпанів і почала зрізувати їх один за одним.

- Ой! – зітхнула маленька ромашка. – Як страшно! Це ж їм кінець!

Дівчинка з тюльпанами пішла додому. Ромашка раділа, що вона росте на вулиці, в траві, і що вона маленька, непомітна квітка. Вона була вдячна за це і, коли зайшло сонце, склала свої пелюсточки, заснула, й цілу ніч їй снилося сонце та маленька пташка.

Другого ранку, коли ромашка знову щасливо простягла свої білі пелюстки, ніби маленькі ручки, до світла й повітря, вона пізнала голос пташки. Але голос бринів сумно, бо пташку спіймали й посадили в клітку коло відчиненого вікна.

Вона співала про вільні, щасливі польоти, співала про молоде зелене жито на полях і чудові мандрівки на крилах — високо, в безмежні простори. Сумно було бідному жайворонку, полонений сидів він у клітці. Маленька ромашка так бажала допомогти йому! Але що вона могла зробити? Це важко було придумати. Квітка зовсім не помічала, як гарно навколо, як тепло гріє сонце і як гарно біліють її пелюстки. Вона думала тільки про спійману пташку, якій нічим не могла допомогти.

Раптом у садок зайшли два маленькі хлопчики: один з них ніс у руках ніж, великий і гострий, як той, яким дівчинка зрізувала тюльпани. Вони підійшли до маленької ромашки. Ромашка не зрозуміла, чого вони хочуть.

- Тут ми можемо вирізати чудовий дерен для жайворонка, – сказав один з хлопчиків і почав обкопувати землю чотирикутником навколо ромашки так, що вона опинилась посередині.
- Зірви квітку, - сказав другий хлопчик, і ромашка затремтіла від страху, що її зірвуть: це ж однаково, що втратити життя! А вона хотіла ще жити, вона хотіла потрапити з дерном у клітку до полоненого жайворонка.
- Ні, облиш її, – сказав перший хлопчик. – Так красивіше.

Ромашка лишилася стояти й потрапила в клітку до жайворонка. Нещасна пташка голосно скаржилась, що втратила волю, і билася крильцями об залізні ґрати клітки. Маленька ромашка не вміла розмовляти, не могла сказати жодного слова втіхи, хоч і дуже хотіла. Так минув ранок.

- Тут нема води, – стогнав спійманий жайворонок.
- Вони всі пішли й забули мені лишити хоч краплину води. Моє горло пересохло, все горить! Вогонь і лід всередині, повітря важке. Ах, я мушу вмерти, розлучитися з теплим сонячним промінням, з свіжою зеленню, з усією красою!

І він встромив свій дзьобик у прохолодний дерен, щоб трохи освіжитися. Тут він помітив ромашку. Жайворонок нахилився, поцілував її дзьобиком і сказав:

- І ти зів'янеш тут, бідна квіточко! Тебе й маленький жмут зеленої трави мені дали замість цілого світу, що я мав на волі! Кожна маленька травинка буде мені

зеленим деревом, кожна твоя біла пелюстка – пахучою квіткою. Ах! Ви тільки нагадуєте мені, чого я позбувся!

- Як мені його розважити? — думала ромашка, але не могла поворушити пелюсткою, тільки аромат, що лився з неї, був далеко дужчий, ніж завжди буває з цієї квітки. Це помітив і жайворонок, і хоч він знемагав від спраги й обривав зелені травинки, але квітки не чіпав.

Настав вечір, та ніхто не приніс води пташці. Вона витягла свої гарні крила і затремтіла; її пісня була жалібна – "пить-пить", – маленька голівка схилилась до квітки, і серце пташки розірвалось від суму та муки. І квітка не могла, як учора, скласти свої пелюстки й заснути; вона схилилась додолу, знесилена й сумна. Тільки другого ранку прийшли хлопчики й, побачивши мертву пташку, гірко заплакали. Потім викопали могилку й прикрасили її пелюстками квітів. Мертвого жайворонка поклали в гарну червону коробочку й пишно поховали бідну пташку. Поки він жив і співав, про нього забули — залишили його умирати в клітці від спраги, а тепер влаштували йому пишний похорон і проливали над його могилкою гіркі сльози. А дернину разом з ромашкою викинули на запорошений шлях. Ніхто й не подумав про квітку, яка найбільше від усіх любила бідну пташку і так хотіла її втішити.

Zdroj: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1430>

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU SEDMOKRÁSKA

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Kvietok/kvet	Квітка	kvitka
Láska	Кохання/любов	kochannia/l'ubov
Vďačnosť	Вдячність	vd'ačnist'
Slnečné lúče	Сонячні промені	soniačni promeni
Spev	Спів	spiv
Záhrada	Сад	sad
Písať	Писати	pysaty
Čítať	Читати	čytaty
Učiť sa	Вчитися	včyttisia

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- Ako sa volal a ako vyzeral kvietok, o ktorom je rozprávka?
- Kto všetko býval na lúke?
- Aké kvietky poznáš a ako vyzerajú?
- Ako sa správali deti na lúke plnej kvetov?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Čo si myslíš o správaní chlapcov na lúke a o ich správaní, keď vtáčik zomrel?
- Čo cítila sedmokráska na lúke a čo potom v izbe, na ceste? Vidíš rozdiel?
- Čo by si poradil/a deťom, aby nemala táto rozprávka smutný koniec?
- Ako sa správaš ku kvietkom a zvieratkám (napr. k lienkam, slimákovi, vtáčikom v zime) ty?

Návrh na hry v skupine detí

- **Hra na rozvoj emócií**
Rozhovor o rôznych pocitoch, emóciách a ich príčinách: *Čo ťa rozosmeje? Čo ťa poteší? Čo ťa prekvapí? Čo ti spôsobuje radosť? Ako by si vedel rozosmiať kamaráta? Koho by si poprosil o pomoc, ak by potreboval? Ako ti môžeme pomôcť keď sa cítiš smutný? Kedy sa cítíme smutní?*
- **Hra na podporu rozpoznania emócií**
Vysvetlenie používania smajlíkov pri plánovaných činnostiach, ale i pri spontánnej potrebe detí vyjadriť svoj aktuálny stav (veselý, smutný, unavený, bojazlivý, vystrašený a pod.).
- **Tvorba spoločného herbára**
V materskej škole si môžete s deťmi sušiť, resp. vylisovať celé rastliny lúčnych kvetov s koreňom. Rovnako si môžete počas roka tvoriť akoby herbár alebo vlastnú encyklopédiu aj z obrázkov kvetov a rastlín.
- **Vychádzka**
Odporúčame vychádzku napríklad do kvetinárstva, záhradkárstva, do parku. Po vychádzke uskutočníme s deťmi rozhovor.

Návrh na hry v rodine

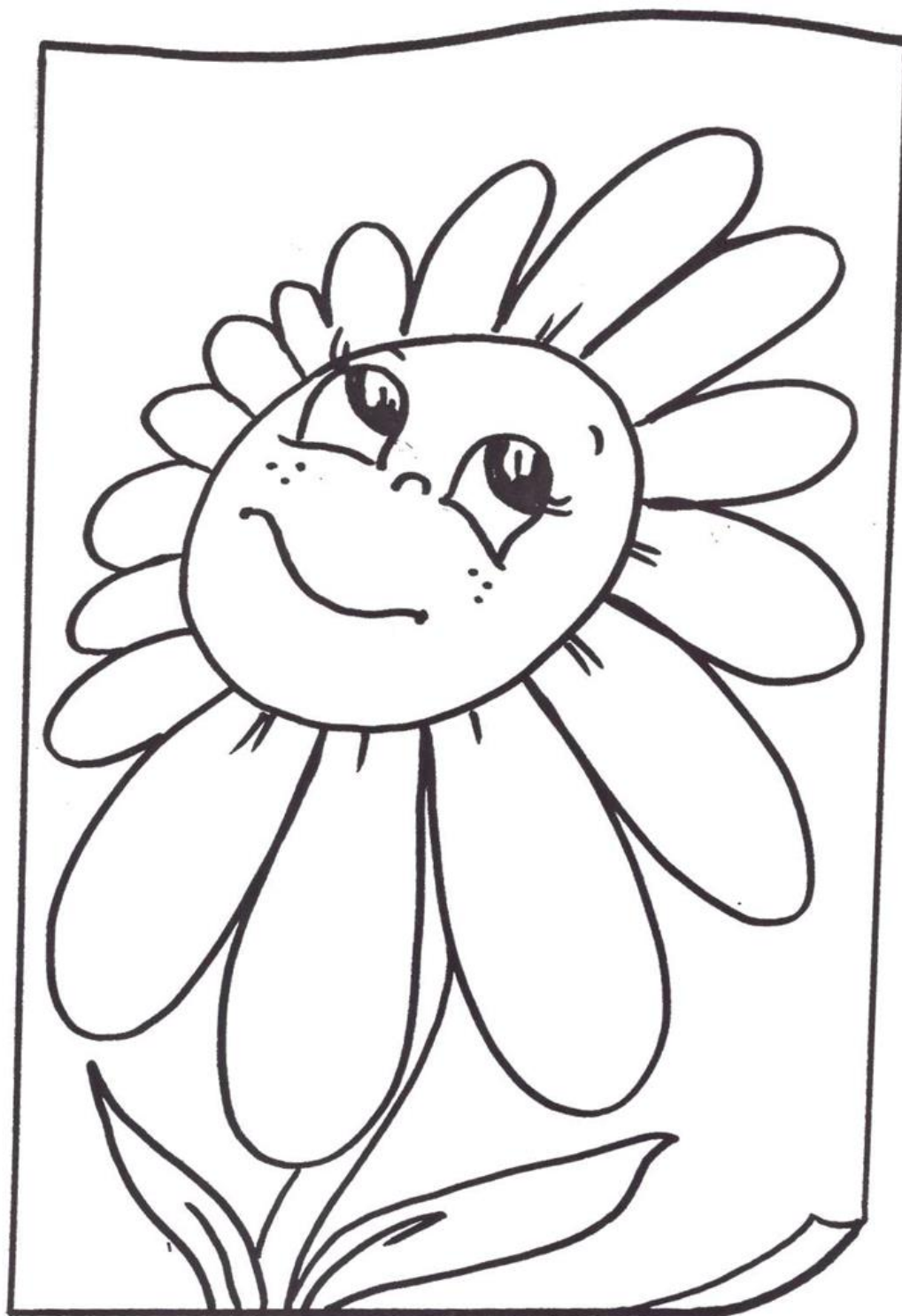
- **Činnosti na podporu motoriky, priestorovej orientácie a pracovných návykov**
Pomoc pri starostlivosti o kvety v domácnosti či záhradke.
- **Činnosti na vnímanie**
Výlet do prírody, kde sa deti spolu s rodičmi rozprávajú o pozorovaných rastlinách, zvieratkách – aké majú časti tela, farbu, využite pre človeka.

Námet na hudobné činnosti

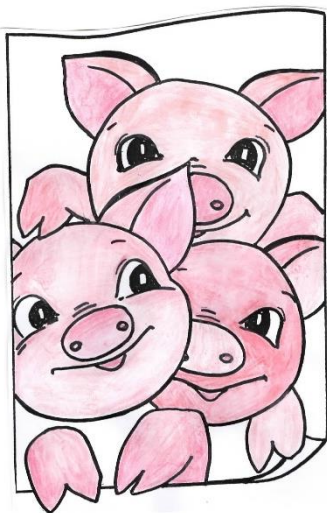
- **Spevacké činnosti**
Spev detských piesní Jeden, dva, tri štyri päť, Na zelenej lúke, Maličká som.

Námet na výtvarné činnosti

- *Cvičenie na jemnú motoriku, úchop drobných predmetov*
Vytváranie kvietkov a iných obrázkov z farebných vrchnákov z fliaš.

TRI PRASIATKA

Boli raz tri prasiatka. Volali sa Ňuf, Buf a Puf. Ňuf bol zo všetkých najstarší a najskúsenejší. Ňuf mal odmalička okolo ľavého oka čiernu škvrnu. Buf s Pufom sa mu občas kvôli tomu smiali a pýtali sa ho, či sa ráno zabudol umyť, To Ňufa vždy poriadne nahnevalo, lebo sa poctivo každé ráno vyumýval, aby išiel príkladom svojim mladším bratom.

Prostredný brat Buf bol malý nezbedník a rád vymýšľal nové hry, na ktoré nahováral najmladšieho Pufa. Poslúchanie staršieho brata a rodičov mu veľmi nešlo, a preto sa často na neho hnevali. Buf veľmi dobre vedel, že dospelých treba vždy počúvať, ale niekedy ho nové dobrodružstvá tak zlákali, že zabudol na všetky svoje povinnosti.

Najmladší Puf nebol v tomto o nič lepší. Najradšej celé dni vylihoval v tráve a pískal si svoju obľúbenú pesničku. Najradšej sa hral na schovávačku, no tú mali bratia už dávno zakázanú, pretože Puf sa rád zatúlal až do lesa, kde číhal večne hladný vlk.

Starý vlk bol poriadne preffikaný a neustále si robil plány, ako jedného dňa všetky prasiatka pochyť a uvariť si z nich chutný obed.

Vlk už dostal nejednu príučku od baču zo salaša, ktorý mu zakaždým poriadne vyprášil kožuch, keď si robil chůtky na jeho ovce v ohrade. Tie sa vždy držali v salaši pokope a keď hrozilo nebezpečenstvo, mékali ako o dušu, aby zobudili baču.

Čas utekal, Ňuf, Buf a Puf rástli ako z vody a čoskoro im bolo v ich príbytku tesno. Jedného dňa rodičia bratom oznámili, že je najvyšší čas, aby sa osamostatnili.

- Už ste všetci veľkí a je načase, aby ste si postavili svoje vlastné domy, – povedal otec.

Najstarší Ňuf súhlasne prikývol. Všetko si dobre premyslel, pripravil a rozplánoval. Učili ho, že každá práca sa musí robiť zodpovedne. Rozhodol sa preto, že si svoj dom postaví z tehál, aj keď tento spôsob bol najťažší a trval zo všetkých najdlhšie. Onedlho sa už z lúky ozýval buchot a klepot ako na naozajstnej stavbe.

Mladším bratom sa však stavanie vlastných domčekov veľmi nepozdávalo, radšej by sa hrali. Mladší Buf sa teda rozhodol, že si postaví svoj domček z dreva. V lese je dreva dosť a ani sa veľmi nenarobí. No a najmladší Puf bol taký lenivý, že sa rozhodol postaviť si malý domček zo slamy. Nechcelo sa mu nič plánovať a už vôbec nie nad niečím premýšľať. Puf rýchlo pozbieral slamu po okolí, suché konáre, ktoré našiel pri lese,

poopieral ich o seba a začal na ne ukladať slamu. Takáto robota išla veľmi rýchlo a domček bol čoskoro takmer hotový.

Ked' Buf videl, že Puf má svoj príbytok už hotový, zakričal na neho:

- Počkaj ma, Puf. Ja už len dokončím dvere na svojom domčeku a bežím hneď za tebou. Pôjdeme sa konečne spolu hrať.

Buf narýchlo zatĺkol pár klinec, ktoré mali držať dvere. Tie síce držali, ale boli celé nakrivo a pri zatváraní vrzgali.

Zatiaľ čo sa Buf a Puf bezstarostne hrali na lúke, najstarší Ňuf ešte stále pracoval na dokončení svojho murovaného domu. Mladší bratia sa mu z lúky vysmievali:

- Na čo ti je taký murovaný dom? – dobiedzal Buf. Pod' sa s nami radšej hrať! – kričal naňho Puf.

Ale Ňuf sa nenechal odradiť. Vedel, že chce mať pekný a pevný murovaný dom. O pár dní dokončil svoj dom a všetci traja sa spoločne hrali na lúke. Netušili, že ich pri hre pozoruje hladný vlk. Na salaš za ovcami sa už veľmi nehrnul, pretože vedel, že ho tam čaká iba ďalšia príučka. Len sa mu tak slinky zbiehali, ako milé prasiatka pozoroval. Vyšiel z lesa a pustil sa rovno k nim. Prasiatka sa rýchlo rozbehli do svojich domčekov. Najmladší Puf vkĺzol do svojho slameného prístrešku a vyčkával, čo sa bude diať. Čochvíľa k jeho domu pribehol vlk. Poriadne sa nadýchol a celou silou fúkol do slameného domčeka. V tej chvíli z domčeka zostali len konáre opreté o seba a všade naokolo poletovala slama.

- Mám ťa, už mi neujdeš! – kričal vlk na najmladšie prasiatko.

Lenže Puf zobral nohy na plecia a utekal, čo mu sily stačili za svojím starším bratom Bufom.

- Rýchlo, rýchlo, ponáhľaj sa! – povzbudzoval ho Buf.

Puf to len tak-tak stihol a obaja bratia rýchlo zabuchli dvere na drevenom domčeku.

Vlk chvíľu krúžil okolo domčeka a rozmýšľal, ako sa dostane dovnútra. V bruchu mu vyhrávali muzikanti a už si predstavoval, ako si prasiatka pripravuje na obed. Poriadne sa nadýchol a celou silou fúkol do dreveného domčeka. Domček sa však ani len nepohol. Natešené prasiatka si vydýchli a kričali na vlka:

- Chod' preč! Aj tak nás nedostaneš. Tento domček je pevný a nezrúti sa. Môžeš fúkať, koľko chceš.

Vtom si vlk všimol krivé dvere. Ledva držali na pántoch a trčali z nich klinec, ktoré lenivé prasiatko poriadne nezatĺklo, pretože sa ponáhľalo za svojím bratom, aby sa mohli spolu hrať. Vlk sa z celej sily rozbehol a bum: dvere sa ihneď rozleteli na márne kúsky.

- Mám vás, už mi neujdete! – kričal vlk.

Puf a Buf vzali nohy na plecia a utekali za svojím najstarším bratom.

- Pomoc, zachráň nás! – kričali. Ten ich už vyzeral z okna svojho murovaného domu.

- Rýchlo, ponáhľajte sa! – volal Ňuf.

Buf a Puf to stihli v poslednej chvíli a bleskovo za sebou zabuchli dvere. Vlk opäť krúžil okolo murovaného domčeka a rozmýšľal, ako sa dostane dnu. Od hladu už takmer ani nevidel. Poriadne sa nadýchol a celou silou fúkol do domu z tehál. S domčekom ani len nezatriaslo. Rozradostené prasiatka si spoločne vydýchli a kričali na vlka:

- Chod' preč! Nemáš žiadnu šancu sa k nám dostať. Tento domček je odolný a nezrúti sa. Môžeš fúkať, koľko chceš.

Vlk premýšľal, ako si teraz poradí. Dvere na domčeku pevne držali a nešlo s nimi hnúť. No vlk sa aj tak rozbehol a z celej sily vrazil do dverí – bum!

- Au, au, to bolí...! – ujúkal vlk.

Otrasený sedel na zemi a stále hútal, ako sa do domčeka predsa len dostane. Vtom zbadal komín a s ním novú príležitosť.

- Komín predsa nemajú ako zavrieť. Vyleziem na strechu a komínom sa zošuchnem priamo do domu – uvažoval vlk a už sa aj šplhal na strechu.

Keď prasiatka videli, čo vlk stvára, začali sa obávať:

- Čo budeme robiť? Vlk vkĺzne dolu komínom a všetkých nás pochyťá.

Ale Ňuf sa hneď vynašiel. Rýchlo naložil do pece drevo a poriadne zakúrili. Vlk bol už takmer celý v komíne a keď sa začal valiť z pece obrovský kúdol dymu, nemohol ani dnu, ani von, pretože sa zasekol.

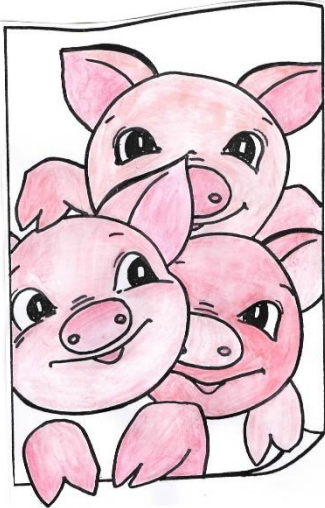
- Pomóc! Pomóc! – kričal ako o dušu.

O malú chvíľku sa ozvala rana ako z dela. Vlk vyletel ako delová guľa a pristál až v čučoriedkových kríkoch v neďalekom lese. Prasiatka si už teraz mohli naozaj vydýchnuť. Spoločne oslavovali, že sa im podarilo ubrániť sa pred hladným vlkom.

- Tak! A teraz si aj vy dvaja postavíte poriadne murované domy! – zavelilo najstaršie prasiatko.

Puf a Buf už bez vyhovárania súhlasili. Na vlastnej koži sa presvedčili, že rýchla a nekvalitná práca sa nevypláca. Na šantenie na lúke a naháňačky bude vždy dostatok času. Ale najprv si treba urobiť svoje povinnosti a až potom sa hrať.

ТРОЄ ПОРОСЯТ

Жили собі на світі три поросяти. Вони були братами й дуже любили один одного. Але вони були дуже різні за характером. Перший порося був дуже легковажний і нерозумний. Він любив гратися весь день і нічого не робити. Другий порося був дуже жадібний і скупий. Він любив заробляти гроші й нікому нічого не давати. Третій порося був дуже розумний і працьовитий. Він любив вчитися і будувати різні речі.

Одного разу вони вирішили побудувати собі будинки. Перший порося побудував собі будинок із соломи. Він зробив це дуже швидко й легко.

- Ось і мій будинок! – радісно сказав він. – Тепер я можу гратися скільки хочу!

Другий порося побудував собі будинок із дерева. Він зробив це доволі швидко й дешево.

- Ось і мій будинок! – задоволено сказав він. – Тепер я можу заробляти гроші скільки хочу!

Третій порося побудував собі будинок із цегли. Він зробив це дуже повільно й дорого.

- Ось і мій будинок! – гордо сказав він. – Тепер я можу вчитися скільки хочу!

Але тут по лісу проходив вовк. Він був дуже голодний і шука Вовк побачив будинок із соломи й подумав:

- О, який смачний обід! Це ж будинок першого поросяти! Я з'їм його разом із ним!

Він підійшов до будинку й постукав у двері.

- Поросяти, поросяти, відчиніть мені двері! – сказав він.

- Ні, ні, ні! – відповів перший порося. – Ти ж вовк-ніндзя! Ти хочеш з'їсти мене!

- Тоді я здухаю твій будинок! – сказав вовк і задихнувся.

Він видихнув так сильно, що будинок із соломи розвалився. Перший порося встиг втекти до будинку другого поросяти.

- Допоможи мені! – закричав він. – Вовк-ніндзя хоче з'їсти мене!

- Що? Як це можливо? – запитав другий порося. – Ми ж маємо будинки!

- Але твій будинок із дерева! – сказав перший порося. – Вовк легко його здує!

- Не хвилюйся, – сказав другий поросся. – Ми захистимося в моєму будинку!

Але тут прибіг вовк. Він побачив будинок із дерева й подумав:

- О, який смачний обід! Це ж будинок другого поросяти! Я з’їм його разом із ним і з першим!

Він підійшов до будинку й постукав у двері.

- Поросяти, поросяти, відчиніть мені двері! – сказав він.
- Ні, ні, ні! – відповіли поросята. – Ти ж вовк-ніндзя! Ти хочеш з’їсти нас!
- Тоді я здухаю ваш будинок! – сказав вовк і задихнувся.

Він видихнув так сильно, що будинок із дерева розвалився. Поросята встигли втекти до будинку третього поросяти.

- Допоможи нам! – закричали вони. – Вовк-ніндзя хоче з’їсти нас!
- Що? Як це можливо? – запитав третій поросся. – Ми ж маємо будинки!
- Але твій будинок із цегли! – сказали поросята. – Вовк не може його здути!
- Не хвилюйтеся, – сказав третій поросся. – Ми захистимося в моєму будинку!

Але тут прибіг вовк. Він побачив будинок із цегли й подумав:

- О, який смачний обід! Це ж будинок третього поросяти! Я з’їм його разом із ним і з двома іншими!

Він підійшов до будинку й постукав у двері.

- Поросяти, поросяти, відчиніть мені двері! – сказав він.
- Ні, ні, ні! – відповіли поросята. – Ти ж вовк-ніндзя! Ти хочеш з’їсти нас!
- Тоді я здухаю ваш будинок! – сказав вовк і задихнувся.

Він видихнув так сильно, що аж посинів. Але будинок із цегли не рухнув.

- Що це за чари? – запитав вовк. – Як це можливо?
- Це не чари, – сказав третій поросся. – Це розум і праця!
- Ну що ж, – сказав вовк. – Я спробую інший спосіб!

Він побачив на даху будинку димохід і подумав:

- О, який хитрий план! Я залізу в димохід і потраплю в будинок!

Він підскочив до димоходу й почав лазити в нього. Але тут він відчув, що дуже гаряче.

- Ой, який жар! – закричав він.

Поросята розпалили вогонь у печі й поставили на неї казан із киплячою водою.

- Ой, який біль! – закричав вовк.

Вовк упав у казан із киплячою водою і обпікся.

- Ой, який страх! – закричав вовк.

Вовк вискочив із казану і вибіг із будинку.

- Ой, який сором! – закричав вовк.

Вовк побіг у ліс і ніколи більше не повертався. А поросята залишилися жити в будинку із цегли й були дуже щасливі.

Zdroj: <https://forkids.org.ua/kazky>

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU TRI PRASIATKA

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Prasiatko	Порося	porosia
Súrodenec	Рідний брат/рідна сестра	ridnyj brat/ridna sestra
Dom/domček	Дім/домик	dim/domyk
Rieka	Ріка	rika
Slama	Солома	soloma
Seno	Сіно *	sino
Drevo	Дерево	derevo
Vlk	Вовк	vovk
Tehly	Цегли	cehly
Kameň	Камінь	kamiň
Vietor	Вітер	viter

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- Ktoré boli hlavné postavy v rozprávke?
- Prečo odišli prasiatka do sveta?
- Z čoho si prasiatka stavali domčeky?
- Čo robil vlk, aby sa dostal do domčekov prasiatok?
- Prečo dva domčeky spadli a jeden zostal stáť?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Čo znamená byť lenivý alebo byť usilovný?
- Ako sa k sebe prasiatka správali?
- Aké ďalšie zvieratká môžu žiť s ľuďmi, na dvore alebo na dedine?
- Kde, v akých domčekoch bývajú zvieratká?

Návrhy na hry v skupine detí

• *Hry na sluchové vnímanie*

Tvorenie skupiniek detí na základe vydávania zvukov zvierat. Pripravíme si obrázky zvierat. Jedno zviera môže mať 2 – 5 obrázkov. Rozdáme obrázky deťom a priradia zvuk zvierat k obrázku, následne sa hľadajú a vytvárajú skupiny.

• *Hry na matematické operácie*

Dej rozprávky môžeme využiť na zoznamovanie detí s obrázkom číslíc (s rešpektovaním veku dieťaťa). Motiváciou môže byť to, že staviame dom – z lega, z kociek, zo škatuliek a pod. Môžeme stavať spoločne alebo v skupinách, pričom počítame a porovnávame počet (kde je viac, koľko treba pridať, aby bolo rovnako a pod.). Deti počítajú v slovenskom aj ukrajinskom jazyku. Odporúčame tu vytvoriť si kartičky, na ktorých bude počet bodiek aj číslica, ktorá vyjadruje ich množstvo.

Návrhy na hry v rodine

▪ *Hry na podporu rozprávania*

Povieme slovo z rozprávky (zo slovníka) a pokúsime sa k nemu povedať vetu, alebo tvoríme k nemu otázku, resp. Hádanku.

▪ *Hry na porozumenie významu slov*

Pri spoločných činnostiach v rodine – napr. vykladanie nákupu, ukladanie bielizne, varenie, odkladanie hračiek. Rozprávka nás môže motivovať k rozprávaniu a pomenúvaniu vecí a činností. Motivácia vetou: Aj prasiatka si v domčeku pomáhajú. Čo všetko robia?

▪ *Hry na podporu matematických operácií*

Navrhujeme stolové hry, kde treba počítat', ale motiváciou môže byť domček (Človeče).

Námet na hudobnú činnosť

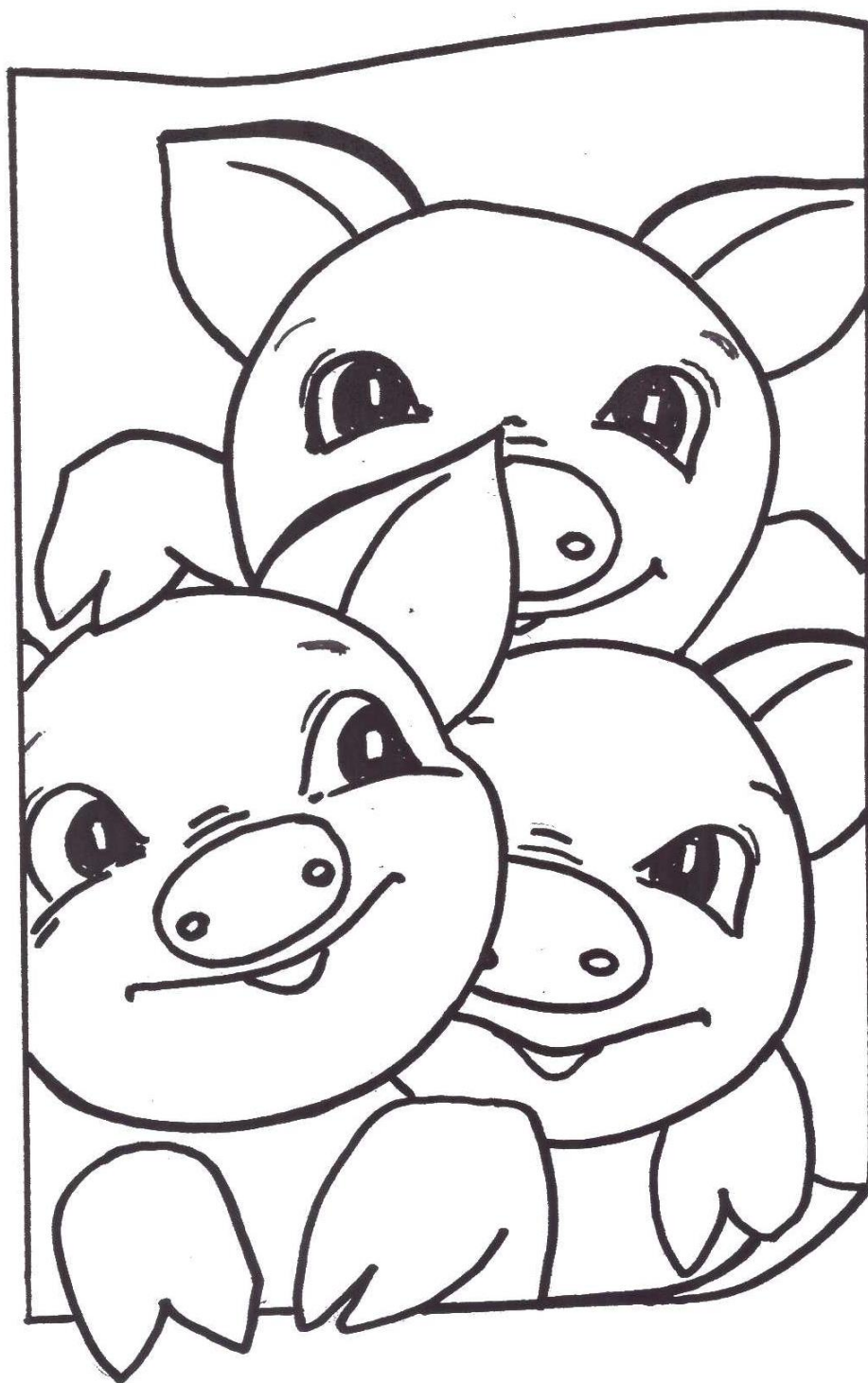
- *Spevacké činnosti* – Spievanie a počítanie s detskou piesňou.

Zdroj: <https://www.youtube.com/watch?v=LtDATvXGE5c>

Námet na výtvarnú činnosť

- **Maľovanie, lepenie, strihanie, modelovanie**

Vytvárať si domčeky pre prasiatka zdobením papierových škatuliek – maľovaním, oblepovaním slamkami, špajdlami alebo geometrickými útvarmi z papiera. Do domčekov si môžu z modelovacej hmoty vymodelovať prasiatka alebo ďalšie zvieratká.

KOZLIATKA A VLK

Bola raz jedna koza. Mala sedem kozliatok. Lúbila ich ako l'úbi mama svoje deti. Jedného dňa sa chystala do hory, aby priniesla pre deti jedlo. Zavolala si ich a takto im hovorí:

- Deti moje, idem do hory a vy si dávajte pozor. V okolí chalúpk sa potuluje vlk. Keby sa dostal dnu, zožral by vás. Je zlý, lebo sa vie pretvarovať, ale spoznáte ho ľahko. Má hrubý hlas a čierne nohy.

- Mamka naša, netráp sa, my si dáme pozor – sľubovali kozliatka. Ty len choď do hory a čím skôr sa nám vráť.

Koza spokojne zamékala a odišla. Netrvalo dlho a niekto zaklopal na dvere a zvolal hrubým hlasom:

- Otvorte mi, milé deti, prišla vaša mamka a každému z vás niečo dobré priniesla. Ale kozliatka podľahli hrubému hlasu poznali, že je to vlk.

- Neotvoríme ti! – povedali s istotou. Ty nie si naša mamka. Naša mamka má milý a tenký hlas a ty máš hlas hrubý. Ty si vlk!

Vlk išiel ku kováčovi, ktorý mal veľké kladivo. Chcel, aby mu kováč kladivom poklepal po jazyku a ukul ním tenší hlas. Potom sa vlk opäť vrátil k domčeku mamy kozy. Zaklopal na dvere a povedal:

- Otvorte mi, milé deti, prišla vaša mamka a každému z vás niečo dobré priniesla.

No vlk si pritom položil na oblok čiernu labu. Hneď ako ju deti uvideli, zakričali:

- Neotvoríme ti! Ty si vlk! Naša mamka nemá čiernu nohu.

Rozbehol sa vlk k pekárovi a už z diaľky na neho kričí:

- Pekár, pekár, udrél som si labu, potri mi ju cestom!

Keď mu pekár nohu potrel, bežal vlk k mlynárovi a kázal mu:

- Mlynár, posyp mi labu bielou múkou! Ak neurobíš, čo ti kážem, namieste ťa zožeriem!

Mlynár sa zľakol a nohu vlkovi múkou posypal. Nuž, ľudia sú už takí.

Klamár a zloduch šiel teda po tretí raz k dverám domčeka mamy kozy. Zaklopal na dvere a povedal:

- Otvorte mi, milé deti, vaša mamka sa z hory vrátila a každému z vás niečo dobré priniesla.

Kozliatka sa dohodli a zvolali:

- Ukáž nám najprv labu, aby sme vedeli, že si naozaj naša dobrá mamka. Vlk si vyložil labu na oblok. Kozliatka videli, že je biela a mysleli si, že hovorí pravdu. Otvorili teda dvere. No dnu vošiel vlk. Veľmi sa naľakali a utekali sa schovať. Jedno skočilo pod stôl, druhé pod vankúš v posteli, tretie vliezlo pod perinu, štvrté za dvere v kuchyni, piate skočilo do skrine, šieste vliezlo pod umývadlo a siedme, to najmladšie sa skrylo do pece. No pažravý vlk ich našiel a jedno za druhým hltal. Iba to najmladšie a najmenšie ukryté v peci nenašiel. Keď sa vlk do sýtosti nažral, odpratal sa z domčeka preč. Lahol si pod strom pri zelenej lúke a zaspal.

O chvíľu sa mamka koza vrátila z hory domov. Ach, ale čo tam našla! Dvere boli dokorán, stôl, stoličky a lavice poprevracané, z umývadla ostali len črepy. Prikrývky a vankúše niekto z postele povyhadzoval. Hľadala si mamka deti, ale nikde ich nebolo. Vyvolávala ich po mene, ale ani jedno sa jej neozvalo. Nakoniec sa však predsa ozval jeden tenký hlások:

- Mamka, mamka moja, ja som tu, v peci.

Vytiahla ho z pece a kozliatko, ktoré bolo zo všetkých najmladšie a teraz aj trochu čierne, jej porozprávalo, ako prišiel vlk a ako tie ostatné kozliatka požral. Plakala a trápila sa mamka koza, veľmi smútila za svojimi kozliatkami.

Napokon vyšla z domčeka von, jej malé kozliatko poskakovalo za ňou a tak išli až na neďalekú lúku, lebo tam počula odľukovať vlka. Chrápal tak hlasno, že sa až konáre stromu kývali. Opatrne podišli k stromu a videli, že sa vlkovi v jeho napratanom brušisku niečo hýbe a on sa nepokojne hádže zo strany na stranu.

- Môj ty svet! – pomyslela si mamka koza. Nebodaj moje chúdence deti, ktoré tento pažravec pohltal, ešte v tom bruchu žijú! Rýchlo poslala kozliatko po vyšliapanej cestičke domov, aby z domu prinieslo niť, ihlu a nožnice.

Potom spolu tomu pažravcovi prestrihli bachor. Už po prvom zastrihnutí z brucha vystrčilo hlavu prvé kozliatko. Ako strihali ďalej, povyskakovalo aj ďalších päť. Všetky boli ešte živé a zdravé, lebo ten zloduch vlk ich pohltal našťastie celé. Na zelenej lúke bolo veľa, veľa radosti. Túlili sa k milej mamke a poskakovali okolo nej ako kobyľky v tráve. Ale mamka koza im povedala:

- Teraz choďte a nazbierajte kamene. Naložíme ich tomu pažravému vlkovi do brucha, pokým ešte spí.

Sedem kozliatok sa rozbehlo a raz-dva navláčilo hrbu kameňov. Napchali ich vlkovi do brucha, koľko sa do neho zmestilo. Potom mu koza šikovne brucho zašila. Vlk nič nezbadal, ani sa len nepohol. Keď sa konečne vyspal, akosi ťažko sa staval na nohy. Z kameňov naložených v bruchu ho smädilo. Pobral sa teda k studni napiť sa vody. Ako k nej kráčal, kamene sa mu v bruchu prevaľovali z boka na bok a hlasno pritom hrkotali. Prekvapený vlk rozmýšľal:

- Čo to vo mne hrká? Čo to v sebe vláčim? A prečo som tak ťažko vstával? Och, tých šesť kozliatok ma v bruchu tlačí ako batoh veľkých ostrých skál!

Vlk prišiel k studni, naklonil sa a chcel sa napiť. No s veľkým bruchom sa prevrátil do studne. Ťažké kamene ho stiahli dnu a utopil sa. Ani volať o pomoc nevládal, pretože už mal tichý a tenký hlas.

ВОВК І СЕМЕРО КОЗЕНЯТ

Була собі на світі стара коза. Мала вона семеро маленьких козенят і любила їх так, як тільки може любити рідна мати. От якось надумала вона піти в ліс травички нарвати, діток нагодувати.

Покликала їх усіх та й каже:

- Дітоньки мої любі, я йду в ліс, а ви тут добре замкніться, вовка в хату не пускайте, бо як улізе, то всіх вас із кісточками поїсть. Цей душогубець ким завгодно прикинутись може, але ви його зразу впізнаєте: у нього товстий голос і чорні лапи.

Козенята загукали:

- Матусю, йди, не бійся за нас, ми будемо стерегтися. Мекекнула стара і пішла собі спокійно до лісу.

А незабаром хтось постукав у двері до козенят та й гукнув:

- Гей, дітки, відчиніть, ваша матуся прийшла, вам гостинців принесла!

Але козенятка почули товстий голос і здогадалися, що то вовк.

- Не відчинимо, не відчинимо,— закричали вони,— ти не наша матуся! В неї голос тоненький та солодкий, а в тебе товстий. Ти вовцюга-злodyга!

Вовк тоді пішов до крамаря, купив велику грудку крейди, з'їв її, і голос у нього став тонкий. Він вернувся, постукав у двері й гукнув:

- Відчиніть, дітоньки, ваша мати прийшла, вам гостинців принесла!

Але ж вовк поклав на підвіконня свої чорні лапи. Козенята як глянули, то й закричали:

- Не відчинимо! У нашої матусі ноги біленькі, гарненькі, а в тебе чорні, вовцюга-злodyга!

Вовк тоді подався до пекаря та й каже:

- Я поранив собі лапу, помаж її тістом.

А коли пекар помазав йому лапу тістом, він побіг до мельника й попросив:

- Посип мені лапу борошном.

Мельник здогадався, що вовк хоче когось піддурити, і сказав «ні». Але вовк ревнув:

- Як не посиплеш, то я тебе з'їм!

Злякався мельник і посипав йому лапу борошном. І ось прийшов злодюга втретє до дверей, постукав та й каже:

- Відчиніть, дітки, ваша матуся прийшла, гостинчиків з лісу принесла.

Козенята крикнули:

- Покажи нам перше свої ноги, щоб ми знали, чи ти справді наша матуся.

Вовк поклав на вікно білу лапу, козенята повірили, що то справді прийшла матуся, та й відімкнули двері. Але то була не матуся, а вовк. Козенятка перелякались та й ну ховатися!

Одне стрибнуло під стіл, друге під ліжку, третє в грубку, четверте в кухню, п'яте в шафу, шосте під умивальник, а сьоме сховалось у великому годиннику, що висів на стіні. Але вовк познаходив їх і недовго з ними панькався: роззявив пащеку та й поковтав усіх, одного по одному. Пощастило тільки найменшому, що сховалося в годиннику: його вовк не знайшов. Напхавши своє голодне черево, вовк посунув надвір, на зелений моріжок, розлігся в холодочку під дубом та й заснув.

Незабаром прийшла стара коза з лісу додому. Ох, що ж вона побачила! Хатні двері розчинені навстіж. Стіл, ослони, стільці поперекидані, від умивальника самі черепки на долівці, а ковдри та подушки постягано з ліжка. Шукала вона своїх діток, шукала, та ніде не знайшла. Почала кликати кожного на ім'я, та ніхто не обізвався. Нарешті, коли вона покликала найменшеньке, воно відгукнулось тоненьким голоском:

- Матуся, я осьде, в годиннику.

Коза дістала його звідтіля, і тоді козенятко розповіло все, що сталося: як прийшов вовк і як поїв його братиків і сестричок. Можете уявити, як плакала кізонька за своїми бідними дітками! Наплакалася вона, а тоді вийшла зажурена з хати, і найменше козенятко за нею. Підходить вона до дуба, а там у холодочку лежить вовцюга-злodyга і хропе, аж листя вгорі шумить. Обдивилась його коза з усіх боків і бачить: у роздутomu вовчому череві щось ворухиться, товчеться.

- Ой леле! – скрикнула вона. – Та невже ще живі мої бідні дітки, що їх вовк поковтав на вечерю?

І послала козенятко до хати по ножиці, голку та нитки. А тоді заходилася пороти вовчиськові черево. Тільки-но прорізала дірку, як одне козенятко вистромило голівку, а як стала пороти далі, так і повискакували одне по одному всі шестеро, і всі живісінькі, здоровісінькі, без подряпинки, бо вовчисько з великої жадоби ковтав їх цілими. Ото було радощів! Козенята стрибали, лащилися до матері. Але стара сказала їм:

- Підіть швиденько назбирайте камінців. Поки лихий вовчисько спить, ми накладемо йому каміння в черево.

Побігли семеро козеняток, нанесли каміння, напхали вовчиськові повнісіньке черево, а стара коза швиденько зашила його, та так спритно, що вовк нічого й не почув, навіть і не ворухнувся.

А коли вовк нарешті виспався і встав на рівні ноги, то від каміння в животі йому дуже захотілося пити, і він пішов шукати криницю, щоб напиться води. Та щойно він рушив з місця, як каміння у череві загуркотіло. Тоді вовк і скрикнув:

*Це ж якого ще начиння
Я в живіт собі напхав?
Торохтить немов каміння,
А козляток я ж ковтав!*

Коли ж вовк підійшов до криниці і нахилився напиться, важке каміння потягло його вниз, він шубовснув у воду та й утопився. Побачили це семеро козенят, збіглися до криниці та й ну стрибати, витанцьовувати. Танцюють з матір'ю навколо криниці та вигукують:

- Вовк утопився, вовк утопився!

Zdroj: <https://dobra-kazka.in.ua/kazky-za-avtoramy/grimm-brati/vovk-i-semero-kozenjat/>

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU KOZLIATKA A VLK

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Zvieratá	Звірі	zviri
Koza	Коза	koza
Chutný	Смачний	smačnyj
Pár/Niekoľko	Декілька	dekil'ka
Vedieť	Знати	znaty
Výlet	Подорож/поїздка	podorož/pojizdka
Páčiť sa	Подобатися	podobatysia
Vzdialenosť	Відстань	vidstaň
Srst'	Шерсть	šerst'
Zabudnúť	Забути	zabuty

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- Aké zvieratka vystupovali v rozprávke?
- Aký príkaz dala mamička koza kozliatkam, keď odchádzala z domu?
- Za kým išiel a čo urobil vlk, aby oklamal kozliatka?
- Čo sa stalo s kozliatkami na konci rozprávky?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Podľa čoho rozoznáš kozu a vlka?
- Čím sa živí kozliatka a čím sú pre nás užitočné?
- Správanie ktorého zvieratka sa ti páčilo a prečo?
- Správanie ktorého zvieratka sa ti nepáčilo a prečo?
- Prečo mama chce, aby sme ju počúvali a poslúchali?
- Čo to je podľa teba klamstvo alebo čo to znamená klamať?

Návrhy na hry v skupine detí

- **Hra na počúvanie s porozumením**

Hra *Hádaj na aké zviera myslím*. Jedno dieťa bude myslieť na konkrétne zviera. Druhé dieťa bude klásť otázky tak, aby bolo možné odpovedať áno/nie. Na základe získaných odpovedí sa bude snažiť uhádnuť, na aké zviera myslelo. Hru sa môžeme hrať hromadne v kruhu, v skupinách alebo vo dvojiciach.

- **Hra na podporu predstavivosti, reči a jemnej motoriky**

Skladať tangramy zvierat na základe predstavy detí alebo predlohy (s vodiacími čiarami) a počas skladania sa rozprávať o ich výzore, mieste a spôsobe života, zvuku, ktorý vydávajú, zážitkami so zvieratkami a pod.

- **Hra na pozornosť, pamäť a reč**

Pripravíme si dvojice obrázkov zvierat a vyznačíme prostredie lesa (obrázkom) a prostredie gazdovského dvora (farmy). Obrázky zvierat rozložíme deťom ako pexeso. Ich úlohou bude otáčať obrázky a hľadať k nim dvojicu. Ak uhádnu dvojicu, vložia ju do prostredia, do ktorého zviera patrí. Potom sa môžeme venovať znakom zvierat, porovnávať ich aj podľa podmienok prostredia, v ktorom žijú. Obmenou tejto hry môže byť aj to, že už pri hľadaní dvojíc si pri vytiahnutých dvojiciach povieme zhodné a odlišné znaky zvierat skôr než nájdeme dvojicu.

Návrhy na hry v rodine

- **Hry na používanie jazyka**

Navštíviť (podľa možností) s dieťaťom farmu alebo obchod s chovateľskými potrebami. Pomocou mobilu a detského mikrofónu sa zahrať na reportérov. Klásť otázky personálu v navštívenej farme či obchode o živote zvierat, ktoré sme tam videli. Do reportáže môžeme zapojiť ďalších členov rodiny.

Námet na hudobné činnosti

- ***Spevácie a inštrumentálne činnosti***

Spievať a ľahko-ovládateľnými rytmickými nástrojmi rytmizovať krátke známe riekanky/piesne takým spôsobom, že môžeme meniť hlasovú polohu (nižšiu – ako vlk, vyššiu – ako kozliatka), môžeme meniť tempo (vlk – pomalé, kozliatka – rýchle) alebo dynamiku.

Námet na výtvarné činnosti

- ***Maľovanie, lepenie, strihanie, modelovanie***

Vytvoriť si s deťmi obrázkové pexeso kreslením zvierat, obrázky prostredí, v ktorom žijú, alebo využiť vytlačené fotografie z návštevy farmy či obchodu.

ŠKAREDÉ KÁČATKO

Bola raz jedna kačka. Tá kačka žila na ostrovčeku v strede jazera. Okolo jazera rástli stromy. Jazero bolo domovom pre viaceré kačacie rodiny, ale aj pre labute, žaby a ryby.

Mama kačka sa už veľmi tešila svoju vlastnú rodinku a predstavovala si, ako aj ona bude hrdo po jazere plávať a za ňou pôjdu v zástupe malé káčatká. Sedela na vajíčkach a očakávala, že sa čoskoro vyľahnu. A veruže sa onedlho začalo z vajíčok ozývať ťukanie. Jedno za druhým začali vajíčka praskať a malé zobáčky sa pomaly predierali na svet. Tak sa zo šiestich vajíčok vyľahli malé káčatká, ktoré pobehovali sem a tam. Žiarili ako malé žlté slniečka. Jedno krajšie ako druhé. Boli hneď nedočkávané a zvedavé, čo ich čaká za jazerom v tráve. Siedmemu káčatku sa z vajíčka akosi nechcelo. Bolo o čosi väčšie ako ostatné vajíčka. Až o hodnú chvíľu sa konečne aj z posledného vajíčka ozvali očakávané zvuky. Na vajíčku sa najskôr vytvorila malá prasklinka, až napokon úplne popraskalo a na svet sa predrala ďalšia hlavička. Veľká a šedá ako popol z pahreby. Vyľahnuté káčatko bolo celé akési veľké, nemotorné a ťarbavé. Po žiarivo žltom perí nebolo ani stopy.

Hneď ako sa ostatné káčatká naučili rozprávať, začali sa sivému káčatku posmievajú. Hovorili mu, že je škaredé. Mama kačka si len povzdychla a dúfala, že o pár dní aj toto posledné káčatko zožltne a bude ako ostatné.

Keď išla okolo nich stará hus, hlasno zagágala:

- Aké pekné káčatká. Teda až na to posledné. To je škaredé a nemotorné. Mala by si sa ho zbaviť, kačka.
- Ešteže čo! – zvolala kačka a chránila si ho. Jedného dňa aj z neho vyrastie krásna kačka. A nech je, aké chce, je predsa moje.

Káčatko si len smutne povzdychlo a so sklonenou hlávkou kráčalo za ostatnými. Keď prechádzali cez dvor, všetky zvieratká sa mu posmievali, štuchali do neho a neustále mu robili zle. Káčatko to jedného dňa už nevydržalo, odpojilo sa od ostatných a zamierilo do krovia pri jazere. Radšej chcelo byť samo. Bolo veľmi zarmútené z toho, že sa mu vysmievajú, že je škaredé. Zakaždým, keď sa pozrelo na hladinu jazera, videlo tam šedý ťarbavý obraz. Kráčalo smutne pozdĺž jazierka, keď zrazu narazilo na rodinku divých kačiek.

Všimlo si, že divé kačky sú rovnako sivé ako ono, poprosilo ich, aby sa mohlo k nim pridať. Divé kačky súhlasili. Nikto sa mu už nevysmieval a dokonca si našlo aj niekoľkých kamarátov, s ktorými plávali na krátke výlety po jazere. Lenže jedného dňa sa divé kačky pobrali na dlhý let do teplých krajín. Obloha už dávno nebývala taká slnečná a listy na

stromoch sa pomaly strácali a poletovali vo vzduchu. Aj vietor každým dňom silnejšie fúkal. Káčatko si ale netrúflo na taký dlhý let, a tak zostalo pri jazere osamotené. Túlalo sa po okolí a opäť sa cítilo nepochopené. Vonku panovala zima a hlbokým snehom sa takmer ani kráčať nedalo. Káčatko sa utiahlo do neďalekej jaskyne a tam prečkalo zimu.

Zakrátko už slnko začínalo každým dňom čoraz viac hriať a príroda sa opäť prebúdzala. Škaredé káčatko už netrávilo dlhé dni v jaskyni, ale túlalo sa po okolí, labute s dlhými bielymi krkmi pokojne plávali po hladine. Och, verilo, že si nájde nejakú potravu.

Ako tak jedného dňa plávalo jazerom, ktoré sa už takmer celé roztopilo, stretlo labutiu rodinku.

- Krásne, zase ma aj ony vysmejú, že som škaredé, – hovorilo si v duchu.

Ale jedna z labutí sa mu prihovorila:

- A ty prečo neplávaš s nami? Rady ťa prijmem medzi seba.

Káčatko nemohlo uveriť vlastným ušiam.

- Ako to, že ma chcete zobrať medzi seba? To isto len preto, aby ste sa mi mohli smiať, aké som škaredé. A to ja radšej samo budem po svete chodiť, – hovorí im.
- Ale, kdeže škaredé! Ved' sa len pozri na seba do jazierka, – odvetí labuť.

Káčatko sa po chvíľke váhania pozrelo na hladinu. A tento raz nemohlo uveriť vlastným očiam. Zo škaredého šedého káčatka je teraz krásna biela labuť. Také spokojné sa pridalo k svojej novej rodinke.

Keď potom plávali pri brehu, bežala popri nich skupinka detí a jedno z nich kričí:

- Pozrite, pozrite! Prišla k nám na jazero nová labuť! A je snád' najkrajšia zo všetkých.

Mladá labuť si hrdo plávala v jazierku a bola v tej chvíli najšťastnejšia na svete.

ГИДКЕ КАЧЕНЯ

Так добре було за містом улітку! Жито жовтіло, овес зеленів, сіно склали в копиці, і на зеленому лузі ходив чорногуз на своїх довгих червоних ногах і белькотав по-єгипетськи, — цієї мови він навчився від матері. За полями та луками йшли великі ліси, а в гущавині лісів були глибокі озера. Просто чудово було за містом улітку!

У сонячному сяйві лежав старий хутір, обведений глибоким каналом. Від стін каналу до самої води росли величезні лопухи, такі високі, що маленькі діти могли сховатися

під ними, стоячи на весь зріст! Там було так дико, як у глухому лісі, і там, у своєму гнізді, сиділа качка.

Вона висиджувала каченят. Сиділа вона вже давно, їй набридло сидіти, а гості приходили до неї не часто. Іншим качкам було приємніше плавати в каналах, ніж сидіти тут, під лопухами, та кахкати з нею.

Нарешті, яйця почали тріскатись одне за одним.

- Піп-піп! – почулося звідти, і всі жовтки в яєчках ожили й висунули голівки.
- Ках-ках! – відповіла качка. Каченята незграбно повилазили і роззирнулися на всі боки під зеленим листям, – мати їм дозволила дивитися скільки завгодно, бо зелений колір корисний для очей.
- Який світ великий! – дивувались малята.

Ще б пак! Зараз для них було куди більше простору, ніж у яйцях!

- Ви гадаєте, що це вже й увесь світ? – сказала мати.
- Він тягнеться ще далеко, ген по той бік садка, аж до ниви, але там я й сама ніколи не бувала. Ну, ви вже всі тут? – спитала вона, встаючи.
- Ой, ще ні! Найбільше яйце і досі лежить... І коли цьому буде кінець? Скоро мені це зовсім набридне, – і вона сіла знову.
- Ну, як справи? – спитала стара качка, що прийшла її провідати.
- Та ще лишилося одне яйце, – відповіла качка-мати, – ніяк не хоче тріскатись. Але подивися на інших, – це наймиліші каченята з усіх, яких ми бачили! Усі як одне – викапаний батько! А він, негідник, навіть не відвідав мене ні разу.
- Ану, покажи мені те яйце, що не хоче тріскатися, – сказала стара качка.
- Я певна, що це індиче яйце! Мене теж колись обдурили так, і я мала багато лиха й клопоту з малим. Вони ж бояться води! Я їх ніяк не могла туди загнати; я вже й кахкала й клацала, але нічого не допомагало. Ну, покажи мені яйце! Так і є! Це індиче! Залиш його краще і йди вчити своїх дітей плавати.
- Ні, я ще трошки посиджу, – відповіла качка-мати.
- Коли я вже так довго сиділа, то можу посидіти ще трохи.
- Ну, як хочеш! – сказала стара й пішла.

Нарешті тріснуло й велике яйце.

- Піп-піп! – мовило пташеня і видряпалося звідти. Воно було таке велике і таке гидке!

Качка подивилася на нього.

- Яке воно величезне! – сказала вона.
- Жодне не схоже на нього. А може, це й не індича?! Ну, та це ми скоро побачимо. Воно ввійде у воду, хоч би мені довелося його туди й силою штовхнути!

Наступного дня була чудова ясна погода. Сонце виблискувало на всіх зелених лопухах. Качка-мати з усією своєю родиною пішла до канави.

- Плюсь! – стрибнула вона у воду.
- Ках-ках! – покликала вона, і каченята одне за одним плюснули туди. Спочатку вода занурила їх у воду з голівками, але вони вмить випірнули і попливли.

Нижки їхні завзято працювали, каченята всі були на воді, навіть погане сіре пташеня плавало з усіма.

- Ні, це не індича, – сказала качка,- бач, як гарно гребе воно лапками, як рівно тримається! Це моє рідне дитя! Ні, справді, воно нічогеньке, коли до нього добре придивитися.
- Ках-ках! Ідіть до мене, я мушу вивести вас у великий світ, представити вас на пташиному подвір'ї. Тільки тримайтеся близько коло мене, щоб ніхто на вас не наступив, а головне – бережіться кішки.

І вони пішли на пташине подвір'я. Там стояв жажливий галас. Дві родини качок билися за риб'ячу голову, а дісталася вона кішці.

- Дивіться, так буває на світі, – сказала мати каченят, облизуючи язичком дзьобик, бо їй і самій хотілося риб'ячої голівки.
- Ну, ну, ворухіть лапками, – мовила вона.
- Привітайтеся і якнайнижче вклоніться отій старій качці. Вона тут найповажніша. Вона іспанської крові, через те така гладка, і, бачите, в неї червоний клаптик на нозі. Це надзвичайно красиво і найвища відзнака, яку тільки може мати качка. Це значить, що її не хочуть загубити, і її мусять пізнавати і тварини, й люди. Шаркніть їй ніжкою – не загинайте лапок усередину. Добре виховане каченя широко розставляє ноги, як це роблять батько й мати — ось так; ну, схиліть шийки і скажіть – ках!

Вони так і зробили. Але всі інші качки оглядали їх і казали вголос:

- Дивіться! Ще ціла юрба! Ніби нас самих тут мало. Фу! Яке гидке одне каченя, ми його не потерпимо!

І вмить одна з качок підбігла до каченяти і скубнула його за потилицю.

- Облиш його! – сказала качка-мати.
- Воно ж нікому нічого поганого не зробило.
- Може, й так, але ж воно таке велике та незграбне, – відповіла качка, що скубнула каченя, – а тому його треба прогнати!
- Хороші дітки в цієї матері, – промовила стара качка з клаптиком на нозі, -усі гарні, крім одного. Я б хотіла, щоб його виправили!

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU ŠKAREDÉ KÁČATKO

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Káčka/káčatko	Качка/качечка	kačka/kačečka
Žiť	Жити	žyty
Husi	Гуси	husy
Domov	Дім	dim
Žena	Жінка	žinka
Labuť	Лебідь	lebid'
Mladé	Молоде	molode
Škaredé	Бридке/Некрасиве	brydke/nekrasyve
Vyrastať	Виростати	vyrostaty
Odrasť	Відображення	vidobražennia

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- Čo sa vyľahlo z vajíčka na začiatku rozprávky?
- Aké bolo káčatko, keď sa vyľahlo?
- Koho káčatko stretlo?
- Prečo bolo káčatko smutné?
- Kam sa káčatko ukrylo?
- Čo sa ku koncu rozprávky na káčatku zmenilo?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Ktoré časti tela máme rovnaké a ktoré časti tela máme odlišné od káčatka (od vtáčikov)?
- Načo máme uši, nos, oči, prsty na rukách a pod.?
- Čo to znamená, keď niekto dýcha, keď mu bije srdiečko?
- Čo robíme preto, aby sme boli upravení a pekní?
- Čo sa ti páči na niektorom kamarátovi z našej triedy?
- Kto je tvoj dobrý kamarát a prečo sa s ním rád/a hráš?
- Kto ti v triede pomáha, keď si smutný/á?
- Čo to znamená „byť dobrý človek“?
- Čím sa odlišujeme?

Návrh na hry v skupine detí

• *Hry na vyhľadávanie informácií*

V detskej encyklopédii hľadať obrázky ľudského tela a vnútorných orgánov, primerane veku sa rozprávať o ich funkciách. S mladšími deťmi len o zmyslových orgánoch, so staršími deťmi aj o dýchaní, trávení, krvnom obeh.

- **Hry na overovanie informácií**
Sledovať zmenu tepu, dychu v pokoji a pri námahe (urobiť 10 rýchlych poskokov).
- **Hry na rozvoj grafomotoriky**
Nakresliť ľudskú postavu individuálne, vo dvojiciach, na baliaci papier (primerane veku) so všetkými dôležitými časťami tela.
- **Hry na rozvoj jemnej motoriky**
Obliekanie s obmedzením: obliekať sa len jednou rukou, so zaviazanými očami, obliekať niekoho iného, alebo súťaž v obliekaní medzi dvojicami.
- **Hry na podporu prosociálneho správania**
Vrecko dobrých skutkov: Každý deň napr. pred obedom sa s deťmi rozprávať o tom, kto cez deň niečo užitočné spravil, pomohol, slušne sa správal. Spoločne si skutok zaznačiť, nakresliť na kúsok papiera a vložiť do pripraveného vrecka. Na konci týždňa (mesiaca) všetky „skutky“ z vrecka vyberieme a z obrázkov prečítame (môžeme ich aj priebežne deťom písať, ak nechcú kresliť). Hra sa dá využiť aj v rodinnom prostredí.

Návrh na hry v rodine

- **Hry na podporu zapamätávania**
Dieťa sa snaží zapamätať zvieratká na jednotlivých obrázkoch. Po krátkom čase niektorý z obrázkov schováme a pýtame sa – Ktoré zvieratko sa skrylo?
- **Hry na porozumenie významu slov**
Zvieratká a ich mláďatá: rodič povie zvieratko a dieťa na obrázkoch (z leporela, z maľovanky, z encyklopédie) ukáže a pomenuje príslušné mláďatko.
- **Hry na podporu slušného správania sa**
Vrecko dobrých skutkov: Každý večer si rodič spolu s dieťaťom porozpráva, čo kto cez deň „pekné“ spravil, pomohol, slušne sa správal. Spoločne si skutok zapíšu alebo nakreslia na prúžok papiera a vložia do pripraveného vrecka. Na konci týždňa si všetky „skutky“ z vrecka vyberú a prečítajú.

Námet na hudobné činnosti

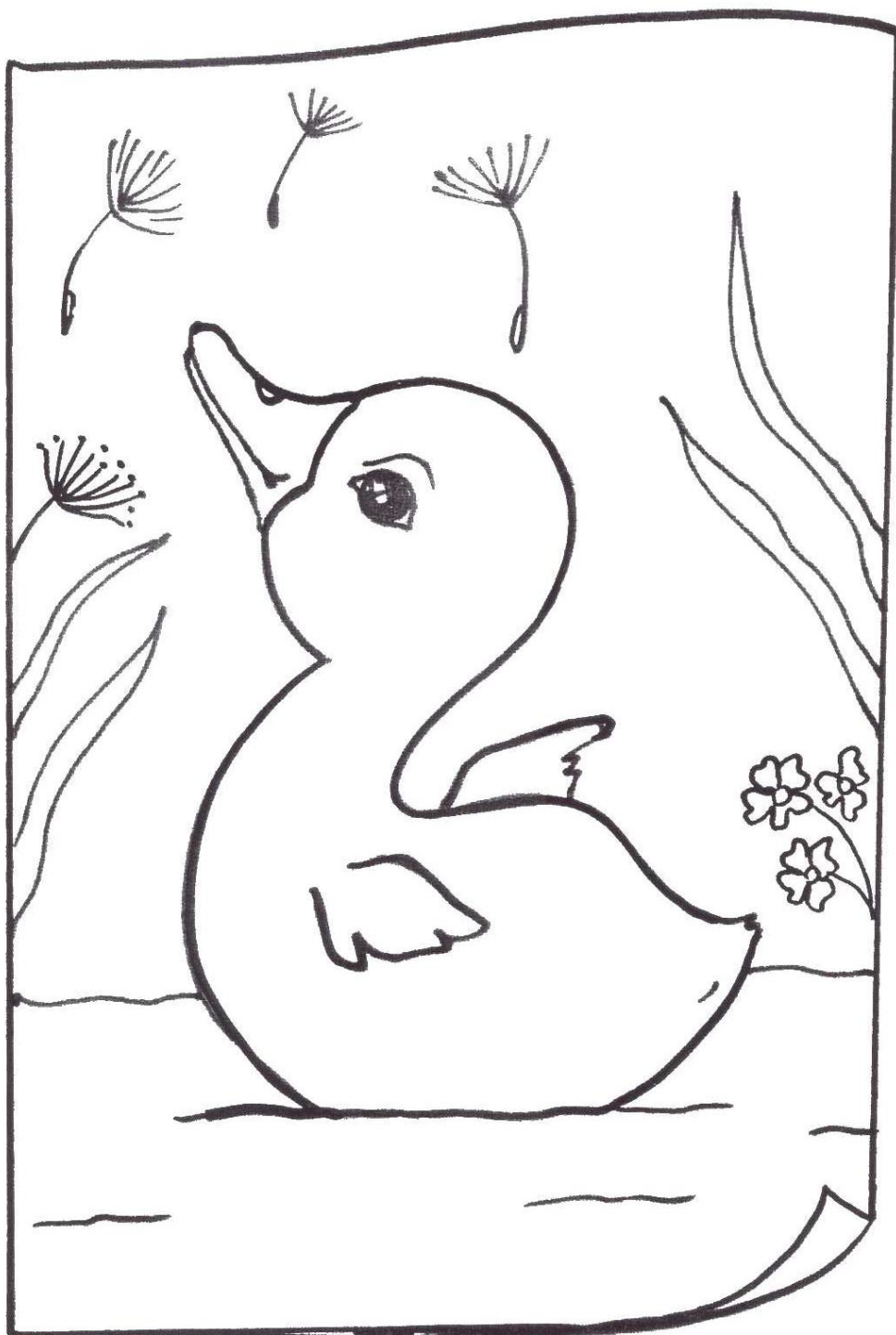
- **Spevacké činnosti**
Spoločné spievanie piesne *Hlava, ramená kolená palce*. Možno využiť možnosť spievať v slovenskom aj ukrajinskom jazyku.

Zdroj: <https://www.youtube.com/watch?v=g8tYyXD4Dkc>

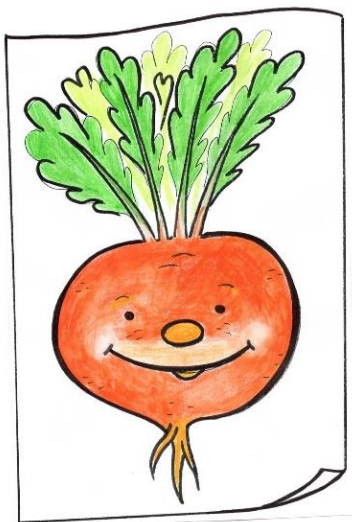
Námet na výtvarné činnosti

- **Maľovanie, lepenie, strihanie, modelovanie**

Spoločná práca na vytváraní makety k obsahu rozprávky. Modelovať zvieratká z plastelíny, jazierka z kusu látky, doplniť jeho okolie z prírodnín, ktoré deti nazbierali na školskom dvore.

ROZPRÁVKA O VEĽKEJ REPE

Kde bolo, tam bolo, bol raz jeden dedko. Mal krásnu veľkú záhradu, v ktorej pestoval chutné ovocie aj zeleninu.

Prišla jar a dedko sa išiel do záhrady nadýchať čerstvého jarného vzduchu. Vtáčiky spievali a zem voňala a čakala na prvé semienka. Dedko sa tešil krásnemu počasiu, a tak sa s rukami vo vrecku prešiel po chodníku v záhrade. Zrazu spozornel, lebo vo vrecku našiel drobné semienko.

- Kde sa tu po dlhej zime vzalo? – čudoval sa, ale hneď sa potešil.

Päťou topánky urobil do zeme malú jamku a opatrne do nej vložil semienko.

- Tak, maličké, skús rásť a uvidíme, čo z teba vyrastie, – prihovoril sa mu dedko.

Semienku sa v zemi darilo, rástlo a rástlo. Najprv sa zo zeme napilo vody, puklo, pustilo korienok a potom nad zemou vyklíčili lístky. Dedko ho polieval a s radosťou okopával, ako najlepšie vedel.

- Čo len z teba vyrastie? – zvedavý sa mu prihovárал.

Lístky rástli, zelenali sa, a keď sa pod nimi začalo zaokrúhľovať biele bruško, to už dedko vedel:

- Zasadil som repu! – potešil sa.

Repka rástla a rástla. Najprv bola maličká, potom väčšia, až napokon taká obrovitánska, že podobnú ešte svet nevidel.

Dedko sa rozhodol repu zo zeme vytiahnuť. Ťahal repu, ťahal, najprv len trošku, ale nič. Oddýchol si a ťahal ju zase z celej sily, no repa sa držala zeme ako prikovaná.

- No počkaj, veď ťa ja dostanem! – zlostil sa dedko, ba aj nohou dupol.

Pozbieral všetky sily, uchopil všetky jej zelené listy a ťahal, ťahal, ťahááá, ale vytiahnuť ju sa mu nepodarilo. Zistil, že sám to nedokáže a bude potrebovať pomocníka. Zavolať teda babku.

- Babka, prosím ťa, pod' sem, pomôž mi vytiahnuť túto repu!

Babka v kuchyni piekla buchty, ale keď začula, že treba dedkovi pomôcť, ochotne pribehla. Babka si šikovne vysúkala rukávy a chytila dedka okolo pásu. Ťahá dedko repu, ťahá babka dedka. Ťahajú, ťahajú, no repu vytiahnuť nemôžu.

- Ej, veru, ešte nás nie je dosť! – povedal dedko a obzeral sa, kto by im mohol pomôcť.

Práve vtedy išla okolo vnučka Zuzka.

- Zuzka, nože pod' sem, moja! – zvolala na ňu babka.

Zuzka zavoňala babkine buchty a potešila sa, že ju babka volá zamaškrtiť si. Ochotne teda pribehla a spýtala sa:

- Mám vám pomôcť s tými bucharmi? – tešila sa vnučka.
- S akými buchťami? S repou pomáhaj, buchty budú až potom! – rázne odvetila babka.

Vnučka až vtedy uvidela obrovskú repu. Babka sa postavila za dedka, vnučka za babku, všetci traja sa zapreli, ako najlepšie vedeli, a potiahli. No však repa sa ani nepohla.

- Ešte je nás málo, - povedal dedko a hlasno si odfúkol.
- Aha, tamto beží ich pes Dunčo! – spozorovala vnučka a zvolala na neho:
- Dunčo, Dunčo! Pod' nám pomôcť repu vytiahnuť!

Dunčo zastavil, zavrťel chvostíkom a ochotne pribehol. Dedko ho za poslušnosť potľapkal po huňatom kožuchu. Povedal mu, aby sa postavil za vnučku, chytil ju labkami za pás a spoločne potiahnu. A tak sa zasa postavili: dedko bol prvý, držal repu. Za dedkom babka, za ňou vnučka a na konci za ňou psíček Dunčo. Dohodli sa, že dedko bude počítat' do tri a na slovo – tri všetci potiahnu:

- Raz, dva, tri! – a z celej sily potiahli.

No repa držala ako prilepená.

- Stále je nás málo! – povedal dedko a obzeral sa, koho by ešte zavolať na pomoc.
- Mňau! – ozvalo sa spoza plotu.
- Mačka, Murka naša! – potešil sa dedko. – Ideš ako na zavolanie. Nože sa postav túto za Dunča, a keď poviem raz-dva-tri, na tri potiahneš aj ty.
- Mňau! – súhlasne odpovedala Murka, ešte sa lenivo pretiahla a opatrne sa chytila dunčovho huňatého kožucha.

A tak sa všetci pochytili – dedko repu, babka dedka, vnučka babku, psíček vnučku, mačka psíčka. Ťahajú, ťahajú, ale tú potvorskú repu nie a nie vytiahnuť!

- Ešte raz skúsme! Tuším sa kúštiček pohla! Už stačí len máličko! – povzbudzoval ich dedko.

Dedko rátal, všetci potiahli a pocítili, že už naozaj stačí len máličko. Vtedy z diery vykukla myška.

- Nože, myška Hryzka, prosím ťa, pod' a pomôž nám repu vytiahnuť! – poprosila ju babka.
- Písk! – zapišťala myška najprv opatrne a potom vrtko vybehla z diery.

- Sem sa postav, za Murku! – ukázala jej babka.

Myška sa poslušne zaradila za Murku a žmurkla na dedka, aby počítal.

- Výborne! – povedal dedko. – A teraz všetci spolu ťaháme! Raz – dva – tri!

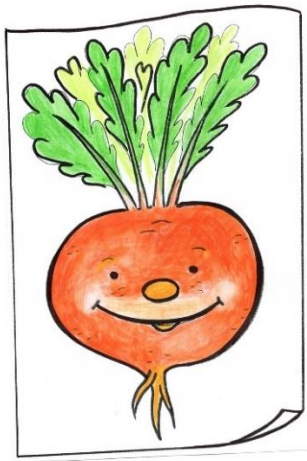
A tak ťahali a ťahali – dedko repu, babka dedka, vnučka babku, psíček vnučku, mačka psíčka, myška mačku. Ťahali a ťahali, až sa im z hlavy parilo. Dedkovi od námahy vystúpil na čelo pot, babka fučala ako lokomotíva, vnučka zaťala zuby a sčerveneli jej líca, Dunčovi sa parilo z kožucha, Murka sa tiež usilovala a ovievala Dunča svojimi fúzami a drobučká myška Hryzka, tej skoro vyliezli oči navrch hlavy, ale nepopustila. No zrazu – čo-to!? Repa začala pomaly, pomaličky povol'ovať.

- Už to budééé! – zvolal dedko.
- Nevzdávajme sa! – fučala babka.
- Ešte kúsok! – dychčala vnučka.
- Hav, hav! – ťahal psíček.
- Mňau! – usilovala sa mačička.

Myška nič nehovorila, len poriadne svojou silou potiahla. Repa odrazu – hop! A bola vonku.

Všetci sa prekoprci babka na vnučku, vnučka na psíčka, psíček na mačičku a mačička na usilovnú myšku. Tešili sa, že sa všetkým spoločne podarilo tú obrovskú repu vytiahnuť. A za spoločnú prácu a pomoc im babka všetkým ponúkla zaslúžené chutné buchty.

КАЗКА ПРО РІПКУ

Посадив Дід Ріпку в землю і сказав:

- Рости, Ріпка, велика-превелика.

Минув час, дивиться Дід – Ріпка виросла велика-превелика. Закотив Дід рукава і почав тягнути Ріпку з землі. Тягне-потягне, витягнути не може.

Сидить Ріпка в Землі, як пень. Розвів Дід руки і покликав на допомогу Бабцю.

- Іди сюди, Бабка, не лінуйся! Витягнути Ріпку допоможи!

Прийшла Бабка, поправила хустку на голові, взялася за Діда. Тягнуть-потягнуть Ріпку, а витягнути не можуть. Сидить Ріпка в

Землі, як пень.

Нічого робити, покликала Бабка Онуку:

- Іди сюди, Онучка, не лінуйся! Витягнути Ріпку з землі допоможи!

Прийшла Онучка, коси поправила, схопилася за Бабцю, Бабця за Діда, Дід за Ріпку. Тягнуть-потягнуть Ріпку, витягнути не можуть. Сидить Ріпка в Землі, як пень. Нічого робити, покликала Онучка Жучку:

- Біжи сюди, Жучка, не лінуйся! Витягнути Ріпку з землі допоможи!

Прибігла Жучка, хвостом махає. Взялася за Онуку, Онучка за Бабку, Бабка за Діда, Дід за Ріпку. Тягнуть-потягнуть, витягнути не можуть. Сидить Ріпка в Землі, як пень. Нічого робити, покликала Жучка Кішку.

- Швидше сюди, Кішка! Витягнути Ріпку з землі допоможи!

Кішка прибігла, вусиками покрутила, схопилася за Жучку, Жучка за Онуку, Онучка за Бабку, Бабка за Діда, Дід за Ріпку. Тягнуть-потягнуть, витягнути не можуть. Сидить Ріпка в Землі, як пень.

Нічого робити, покликала Кішка Мишку.

- Біжи сюди, Мишка! Витягнути Ріпку з землі допоможи!

Прибігла мишка, лапки потерла, схопилася за Кішку, Кішка за Жучку, Жучка за Онуку, Онучка за Бабку, Бабка за Діда, Дід за Ріпку. Тягнуть-потягнуть, витягнуть-потягнуть! Витягли Ріпку!

Zdroj: <https://nochdobra.com/kazka-pro-repku/>

NÁVRHY HIER NA PRÁCU S ROZPRÁVKOU ROZPRÁVKA O VEĽKEJ REPE

Minislovník – komunikačné karty

Slovensky	Ukrajinsky	Zvuková podoba slova
Dedko	Дідусь	didus
Vnučka	Внучка	vnučka
Pes	Пес	pes
Mačka	Кішка	kiška
Myš	Миша	miša
Repa	ріпа	ripa
Záhrada	Сад	sad
Buchty	Булочки	buločki
Ťahať	Тягнуť	tiagnuť
Chytiť sa	Зловити на	Zloviti na
Pomáhať si	Допоможи собі	dopomoži cobi

Hľadanie konkrétnych odpovedí z textu rozprávky

- Kto zasadil repku?
- Kto pomáhal vytiahnuť repku dedkovi (sled postáv)?
- Kto bol prvý a kto bol posledný pri ťahaní repy?
- Ako sa skončila rozprávka?

Hľadanie odpovedí podľa porozumenia detí, ich vnímanie textu

- Prečo si máme pomáhať?
- Aké vlastnosti mali zvieratá a podľa čoho ste to zistili?
- Čo sadíme do záhrady?
- Ako by ste inak pomenovali rozprávku?
- Čo sa stalo pred tým, ako zavolali na Dunča?

Námety na hry v skupine detí

- **Hra na vnímanie priestoru a plochy**

Hrať sa na sadenie tak, že dieťa rovnomernými krokmi označí, kam máme semienko zasadiť. Urobí krok a zohne sa, aby položilo semienko na podlahu. Potom si spoločne pozrieme, či sú semienka (napr. fazuľa, šošovica, repa, kukurica) rozmiestnené rovnomerne. Môžeme sa na semienko postaviť dvojica, trojica, aby sme zistili, či vzdialenosť bude stačiť, ak nám z neho vyrastie rastlina, ktorá potrebuje priestor. Podobne si môžeme na papieri vyskúšať, či pri sadení dokážeme dodržať rovnakú vzdialenosť medzi semienkami. Zároveň tak vedíme deti k ľahkému prítlaku grafickej stopy na papier.

- ***Hra na porovnávanie a triedenie***

Spoločne s deťmi si nakreslíme na papier 3 veľkosti repy. Každé dieťa podľa svojich predstáv. Môžeme postupovať aj tým spôsobom, že máme pripravené makety, ktorými môžeme deťom pomôcť (aspoň 5 veľkostí). Deti si repy vyfarbia, vystrihnú. Premiestnime sa do kruhu aj s obrázkami repy. Vyzveme 5 detí, aby si spomedzi všetkých obrázkov jeden vybrali a položili ho do stredu. Potom vyzveme dve deti a pokúsia sa obrázky repy zoradiť od najmenej po najväčšiu.

- ***Hra na rozvoj pamäte, myslenia a reči***

Pripravíme si obrázky z rozprávky – postavy, prostredie. Úlohou detí bude vybrať si obrázok, ako keď hráme karty. Keď uvidí dieťa, čo si vybralo, spýtame sa ho, čo sa stalo predtým a čo sa stalo potom, keď sa táto postava v rozprávke objavila. Rozhovor môžeme rozvinúť aj tým spôsobom, že sa spýtame detí: *Čo robí toto zviera (táto postava) počas dňa? Čo by si ty navrhol, ako by sme mohli (alebo postavy z rozprávky) iným spôsobom dostať repu zo zeme?*

Návrhy na hry v rodine

- ***Cvičenie na počúvanie, pozornosť, pamäť a reč***

Spoločne si prečítať alebo z e-nosiča vypočuť rozprávku v slovenskom alebo v ukrajinskom jazyku. Potom si podľa kartičiek pomenovať obrázky v slovenskom aj v ukrajinskom jazyku.

- ***Cvičenie na grafomotoriku***

Na ploche papiera môže dieťa rovnými líniami vyznačiť krájanie koláča na plechu a do každého kúska dať dve hrozienka alebo vedľa seba na papieri kresliť buchty rozmiestnené na plechu. Rovnako môžeme pripravovať buchty s dieťaťom skrčením papiera a spôsob ich jedenia vyjadrovať pantomímou (teplé, pocukrované, s horúcim lekvárom).

Námet na hudobné činnosti

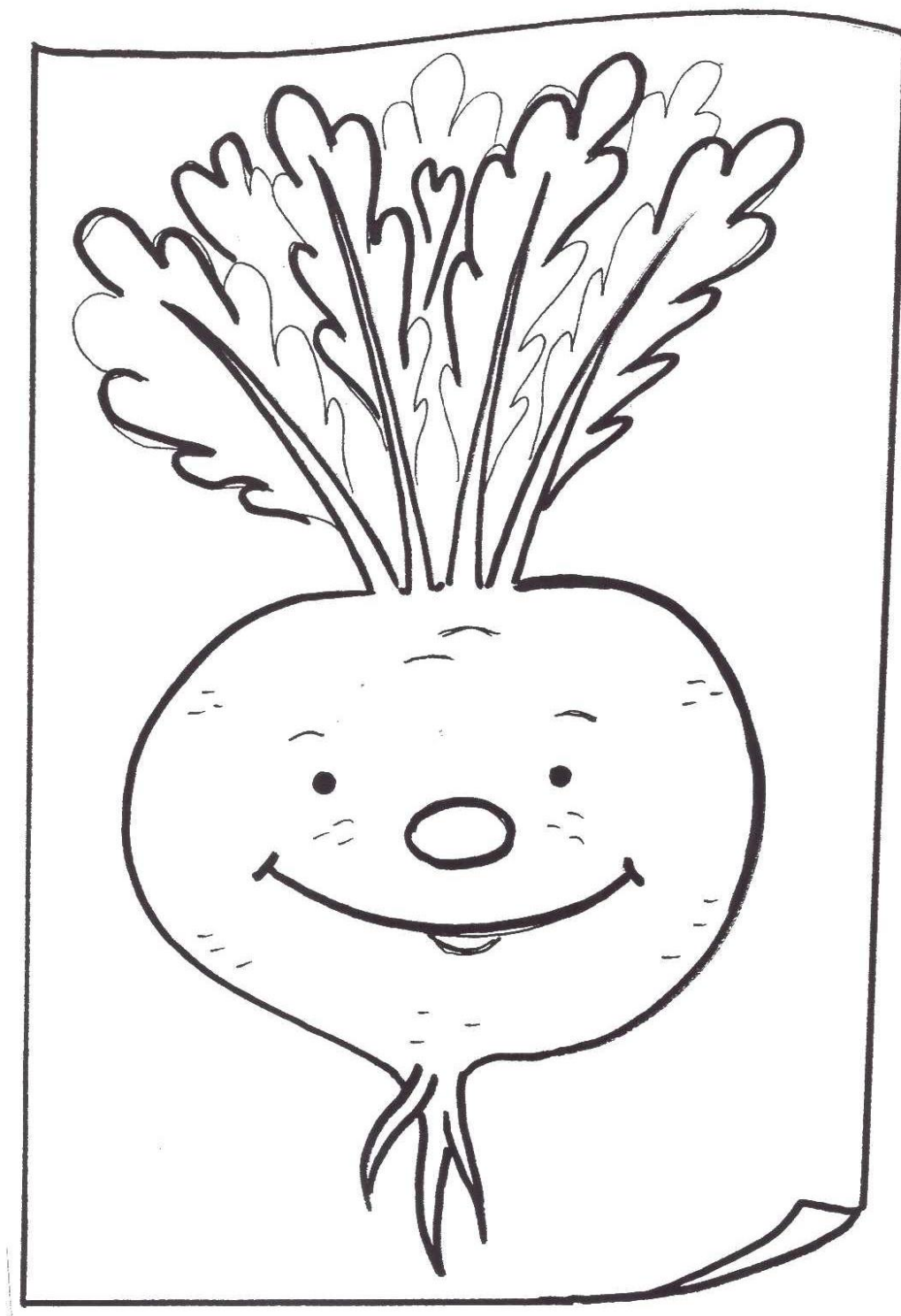
- ***Hudobno-dramatické činnosti***

Určíme deťom, ktoré postavy z rozprávky budú vyjadrovať. Rozprávku pustíme deťom najskôr zo zvukového záznamu z platformy Youtube – *Ako dedko ťahal repku*, kde nájdeme rôzne spracovania rozprávky. Na konci rozprávky si môžeme improvizáciou detí vymyslieť spoločnú choreografiu tanca rozprávkových postáv.

Námet na výtvarné činnosti

- **Cvičenie na strihanie a lepenie**

Pripravíme si predkreslené makety postáv z rozprávky. Úlohou detí bude si niektorú z nich vybrať, dokresliť časti tváre a oblečenia, vyfarbiť a vystrihnúť. Potom si za pomoci druhého nalepia zo zadnej strany špajdl'u, a tak si vyrobia plošné bábkky.

ZÁVEROM

Tak ako potrebujeme mať vedľa seba niekoho blízkeho, kto nám dodáva istotu a bezpečie, podobne je to aj s hrami a rozprávkami. Vždy nesú so sebou očakávanie i napätie. Ale nakoniec všetko spoločne s niekým blízkym zvládneme. Aj v rozprávkach musia často literárni hrdinovia prekonávať rozmanité prekážky. Pomáhajú im pri tom nielen blízki ľudia alebo čarovné bytosti, ale svoju rolu v nich majú aj čarovné predmety.

Pre každé dieťa, ktoré sa nachádza v situácii, kedy je nútené dorozumievať sa pre neho v neznámom jazykovom prostredí, je dôležité, aby bolo „sprevádzané“ dospelým, ktorému dôveruje a cíti sa v jeho blízkosti bezpečne. Takto si dokážu spoločnými hrami aj pri čítaní dohodnúť vlastné „čarovné predmety“ – môže to byť pantomímou, imaginárnym alebo zástupným predmetom, prípadne zvukovým vyjadrením, aby hľadali spoločnú reč a význam slov. Za každou rozprávkou sme zaradili návrhy na hry, ktoré nás môžu inšpirovať k ďalším aktivitám. Rozprávky sú súčasťou literárneho umenia, a preto je dôležité, aby sme pri poznávaní jazyka nezabúdali aj na integrovanie ďalších umelecko-výchovných činností, ktoré prinášajú deťom radosť a uvoľnenie. Dieťa sa dokáže uvoľniť a vyjadriť cez estetické hry – hudobné (rytmus, tempo, dynamika, spev), výtvarné (lína a farba na ploche), literárne (hra s rýmom, hra so slovom – metafora, zdobeniny, antonymá), dramatické (rolové hry, ktoré nám napovedia, ako dieťa kontextu rozumie), pohybovo-tanečné (slová podporovať pohybom). Toto všetko sú námety, ktoré môžeme pri hre s rozprávkou aplikovať. Motivačne sme uviedli len niektoré námety na hudobné a výtvarné činnosti. Estetické, recepčné, reprodukčné a expresívne hry by sme rozhodne zaradili do práce nielen s literárnym textom, ale aj na podporu jazykovej pregramotnosti detí predškolského veku. Nesmieme zabúdať na to, že vo veľkej miere pôsobíme nimi na emócie, motiváciu, ale aj na vôľu dieťaťa. Pre deti s odlišným materinským jazykom je motivácia a podpora emocionálnej stability veľmi dôležitá. Ak mu estetickou hrou vytvoríme príležitosť, aby pocítilo úspech, sme na dobrej ceste k tomu, aby dieťa opäť zatúžilo vstúpiť do podobného tvorivého procesu. Pozitívny zážitok z hry pokladáme za nevyhnutný krok k poznávaniu jazyka.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

DANIŠKOVÁ, Z., B. PUPALA et al., 2021. *Dieťa hovoriace iným jazykom: možnosti kompenzačnej podpory v predškolskom veku*. Bratislava: ŠPÚ. ISBN 978-80-8118-258-7.

KOLLÁROVÁ, D., 2013. *Kniha ako hra*. Hlohovec: HTC media, 118 s. ISBN 978-80-970833-3-5.

MISTRÍK, E. et al., 2008. *Multikultúrna výchova v škole*. Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti. ISBN 978-80-969271-4-2.

VALACHOVÁ, D., 2005. *Výtvarný prejav detí z multikultúrneho prostredia*. Bratislava: Psychodiagnostika. ISBN 978-80-88714-02-8.

Internetové zdroje:

<https://dobra-kazka.in.ua/kazky-za-avtoramy/grimm-brati/vovk-i-semero-kozenjat/>

<https://forkids.org.ua/kazky>

<https://kolobook.org/kazka-printsesa-na-goroshin-gans-kr-st-an-andersen/>

<https://tales.org.ua/hydke-kachenia/>

https://xn--80aaukc.xn--j1amh/chervona_shapochka.html

www.казка.укр

www.nochdobra.com/kazka-pro-repku/

www.readmio.com

www.rozpravkozem.sk/kocur-v-cizmach/

www.ukrlib.com.ua

www.zones.sk

Názov: JAZYKOVÁ PODPORA DIEŤAŤA S ODLIŠNÝM MATERINSKÝM JAZYKOM

Podnázov: Odborno-metodická publikácia

Autorky: doc. PaedDr. Dana KOLLÁROVÁ, PhD.
PaedDr. Silvia MINÁRIKOVÁ, PhD.
PaedDr. Bc. Zdenka RAUČINOVÁ
Mgr. art., Mgr. Ivanna IVANKOVÁ, PhD.

Koordinátorka: doc. PaedDr. Dana KOLLÁROVÁ, PhD.
Recenzentky: Mgr. Radka TELEKOVÁ, PhD.
Mgr. Michaela VARGOVÁ, PhD.

Obálka: Monika RYBÁROVÁ
Jazyková redaktorka: Mgr. Zlata ILIEVOVÁ
Technická redaktorka: Monika RYBÁROVÁ
Ilustrácie: PaedDr. Judita NAGY ORTUTA
Úprava rozprávok: doc. PaedDr. Dana KOLLÁROVÁ, PhD. (slovenská verzia)
Mgr. Alina BOBYK (ukrajinská verzia)

Vydanie: prvé

Rok vydania: 2024

Počet strán: 88

Náklad: 200

Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava

Odborno-metodická publikácia vyšla v rámci projektu *Podpora odídenčov z Ukrajiny vo vzdelávaní*, realizovaného s podporou medzinárodnej humanitnej organizácie UNICEF.

ISBN 978-80-565-1595-2

EAN 9788056515952

BRATISLAVA 2024

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE, BRATISLAVA
MEDZINÁRODNÁ HUMANITÁRNA ORGANIZÁCIA UNICEF